

Η παρούσα έκθεση είναι συλλογική εργασία των καθηγητών του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού. Η σύνταξη και δόμησή της έγινε από τον πρόεδρο του Τμήματος Παναγιώτη Μπάρκα

UNIVERSITETI «E. ÇABEJ»
FAKULTETI I EDUKIMIT
& I SHKENCAVE SHOQËRORE
DEPARTAMENTI I GJUHËS
LETËRSISË & QYTETËR GREK
GJIROKASTËR

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ «Ε. ÇABEJ»
ΣΧΟΛΗ ΑΓΩΓΗΣ
& ΚΟΙΝ/ΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛ. ΓΛΩΣ. ΛΟΓΟΤ&
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Adresa: Lagjja "18 Shtatori", Rr.: "Studenti", Gjirokastrë, Tel.+84266146 Fax.: +84263776 e-mail: ugjrektori@uogj.edu.al

Αργυρόκαστρο, Ιούνιος, 2015

UNIVERSITETI «E. ÇABEJ»
FAKULTETI I EDUKIMIT
& I SHKENCAVE SHOQËRORE
DEPARTAMENTI I GJUHËS
LETËRSISË & QYTETËR GREK
GJRIROKASTER

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ «Ε. ÇABEJ»
ΣΧΟΛΗ ΑΓΩΓΗΣ
& ΚΟΙΝ/ΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛ. ΓΛΩΣ. ΛΟΓΟΤ.&
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Adresa: Lagjja "18 Shtatori", Rr.: "Studenti", Gjirokastrë, Tel.+84266146 Fax: +84263776 e-mail: ugjrektori@uogj.edu.al

Αργυρόκαστρο, Ιούνιος, 2015

ΕΚΘΕΣΗ

**Θέμα: Η Παιδεία στη Μητρική Γλώσσα στο Αλβανικό Δημόσιο στην Εθνική
Ελληνική Μειονότητα.
Κατάσταση και προτάσεις για την ποιοτική αναβάθμισή της.**

Εισαγωγή.

Το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Αργυροκάστρου σε ανταπόκριση των θεσμικών υποχρεώσεών του στην υπηρεσία της παιδείας στην μητρική γλώσσα στην Ε.Ε. Μειονότητα της Αλβανίας, ανέλαβε την πρωτοβουλία για την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και την παρουσίαση προτάσεων για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα η παιδεία στο χώρο μας με απώτερο σκοπό την ποιοτική αναβάθμισή της.

Προς καλύτερη πραγματοποίηση του σκοπού αυτού το Τμήμα επιδίωξε τη συμμετοχή των δασκάλων και κάθε άλλου ενδιαφερόμενου παράγοντα. Έτσι, παράλληλα με τις εκτεταμένες συναντήσεις με τον δασκαλικό κόσμο, γονείς και αρμόδιους φορείς, παράλληλα με τη συλλογή και αξιολόγηση στοιχείων από επίσημες πηγές, διενεργήθηκε ερωτηματολόγιο με αντικείμενο το ευρύ φάσμα των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το σχολείο μας, με στόχο την εύρεση κοινού τόπου δράσης που θα εξασφαλίσει την ποιοτική αναμόρφωση της παιδείας στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο.

Βασικά στοιχεία της έκθεσης

Φορέας έρευνας και προτάσεων: Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού, Πανεπιστήμιο Αργυροκάστρου

Χρόνος διεξαγωγής: Γενάρης-Ιούνιος 2015

Χώρος: Νομοί Αργυροκάστρου, Αγίων Σαράντα, Δελβίνου

Σκοπός: Η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της δημόσιας παιδείας στην μητρική γλώσσα στην ΕΕΜ, ως προϋπόθεση κατάρτισης και υποβολής αντικειμενικών και αποδοτικών προτάσεων για την ποιοτική αναβάθμισή της.

Στόχος: Η ποιοτική αναβάθμιση της παιδείας στην μητρική γλώσσα στην ΕΕΜ σε τομείς όπως:

Βελτίωση των συνθηκών διδασκαλίας
Αναβάθμιση της ποιότητας διδασκαλίας (εκπαιδευτικοί, εγχειρίδια, αναλυτικά προγράμματα)

Τρόπος διεξαγωγής: Αποστολή ερωτηματολογίου σε όλα τα σχολεία και επιτόπια έρευνα, οργάνωση συζητήσεων, συλλογή στοιχείων από αρμόδιους φορείς.

Βασικά σημεία της έρευνας.

1. Αριθμός σχολείων
2. Σχολικές εγκαταστάσεις
3. Αριθμός μαθητών
4. Διδακτικό προσωπικό
5. Αναλυτικά προγράμματα
6. Σχολικά εγχειρίδια.

Ιστορική προσέγγιση

Στις αυθαιρέτως αναγνωρισμένες ως περιοχές με αμιγή ελληνικό μειονοτικό πληθυσμό της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία (101 χωριά) λειτουργούν σχολεία της υποχρεωτικής παιδείας στην ελληνική γλώσσα στα πλαίσια του αλβανικού δημοσίου. Η ιστορία τους ξεκινάει με την ίδρυση του αλβανικού κράτους και ακολούθησε δύσκολα μονοπάτια. Συχνά περιέπλεξε τις διμερείς σχέσεις Ελλάδας-Αλβανίας, αλλά και τους διεθνείς οργανισμούς, θεσμούς και δικαιοσύνη.

Η γενική απεργία του Σεπτεμβρίου του 1991 με βασικά αιτήματα:- τη διεξαγωγή στα σχολεία αυτά όλων των μαθημάτων μόνο στη μητρική γλώσσα, το άνοιγμα ελληνικών σχολείων στα μικτά χωριά, που είχαν ιδρυθεί επί κομμουνιστικού καθεστώτος εντός των περιοχών αυτών, το άνοιγμα παρόμοιων σχολείων παντού στη χώρα όπου υπάρχουν Έλληνες και πληρούνται οι όροι, όπως και την εισαγωγή των μαθημάτων Ιστορίας και Γεωγραφίας της Ελλάδας, έφερε στα μειονοτικά σχολεία στο αλβανικό δημόσιο τις εξής αλλαγές:

Από εκείνη τη σχολική χρονιά όλα τα μαθήματα άρχισαν να διδάσκονται στη μητρική γλώσσα. Από το 1992-1994 με αλληπάλληλες εγκυκλίους της κυβέρνησης τα ποσοστά των μαθημάτων στην ελληνική και αλβανική άλλαξαν στις αντιστοιχίες περίπου 53 με 47 τοις εκατό. (Καθιερώθηκαν με την εγκύκλιο αρ. 14, αμερ. 03/09/1994) Εισήχθησαν ως ξεχωριστά μαθήματα η Γεωγραφία και η Ιστορία της Ελλάδας. Άνοιξαν ελληνικά σχολεία σε όλα τα μικτά χωριά στις περιοχές με αμιγή ελληνικό πληθυσμό. Μετά το 1996 καθιερώθηκαν επίσημα τα σχολεία (τάξεις) στη μητρική γλώσσα στις πόλεις Αργυρόκαστρο, Δελβίνου και Αγίων Σαράντα. (Δεν γίνεται αναφορά στις ιδιαιτερότητες και τις κατά καιρούς ποιοτικές και ποσοτικές αλλαγές όσον αφορά τα ελληνικά στα προγράμματα των συγκεκριμένων σχολείων, ούτε επιδιώκεται η διευκρίνιση για το πόσο τα σχολεία αυτά συμβάλλουν στην καλλιέργεια της ελληνικής εθνικής ταυτότητας.)

Οι εξελίξεις στην Αλβανία μετά το 1990 επέφεραν στην Εθνική Ελληνική Μειονότητα, εκτός των άλλων και την εγκατάλειψη των πατρών εδαφών για μια καλύτερη τύχη στην Ελλάδα. Η συγκεκριμένη εξέλιξη οδήγησε στην εξασθένηση του κοινοτικού ιστού της Ε.Ε. Μειονότητας, και περισσότερο του εκπαιδευτικού ιστού.

Έτσι, στους νομούς Αργυροκάστρου, Δελβίνου και Αγίων Σαράντα, το 1992 λειτουργούσαν 112 σχολεία στη μητρική γλώσσα με 6484 μαθητές. Το 1996, μετά από το βαρύ πλήγμα που δέχτηκε η Ε.Ε. Μειονότητα με τα γεγονότα του 1994-95, ο αριθμός των μαθητών μειώθηκε σε 3.439 και των σχολείων σε 84. Το 1999, μετά τα γεγονότα του 1997-98 στην Αλβανία, ο αριθμός μαθητών μειώθηκε στους 1508 και τα σχολεία στα 74. Το 2006 η μείωση αγγίζει τα ύψη εφόσον ο αριθμός μαθητών φθάνει τους 975 και των σχολείων τα 34.

Την ίδια σχολική χρονιά αυξήθηκε κατά πολύ ο αριθμός των Αλβανών μαθητών σε αλβανικές τάξεις στα ελληνικά μειονοτικά σχολεία των «αμιγώς» μειονοτικών περιοχών. Αριθμούνταν συγκεκριμένα 421 Αλβανοί μαθητές. Δέκα χρόνια μετά, το 2015, ο αριθμός των μαθητών απόκτησε μια σταθερότητα προς αύξηση, εφόσον αριθμούνται 942 μαθητές, ενώ ο αριθμός των σχολείων συρρικνώθηκε στα 23 με τάση την ενίσχυση των σχολείων στις πόλεις Αργυροκάστρου και Αγίων Σαράντα, αντίστοιχα με 186 και 220 μαθητές

*(Δείτε σχετικά συνημμένους πίνακες: **Η ιστορική συρρίκνωση των σχολείων στην μητρική γλώσσα μετά το 1990**)*

Παιδεία στη μητρική γλώσσα δύο ταχυτήτων.

Καθ' όλη την προηγούμενη δεκαετία, (2000 και συνέχεια) στη γεωγραφία που ζει ο συμπαγής όγκος της Ε.Ε. Μειονότητας έδωσαν δυναμικά το παρόν και ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, δλδ αναπτύχθηκε παιδεία στη μητρική γλώσσα δύο ταχυτήτων.

Η παρουσία τους συνέβαλε σημαντικά στη μείωση του αριθμού μαθητών στα σχολεία στη δημόσια υποχρεωτική παιδεία στη μητρική γλώσσα, όπως επίσης και στην ποιότητα της. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι φορείς που τα ίδρυσαν και προώθησαν (Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Αλβανίας) ήταν οικονομικά αρκετά ισχυροί και είχαν την στήριξη της Ελλάδας σε όλους τους τομείς, (δασκάλους, εποπτικά μέσα, υποδομές, μεταφορικά κ.ά.). Λόγω των προνομίων απορροφούσαν την αφρόκρεμα των εκπαιδευτικών στελεχών και τους μαθητές ευσταθών οικονομικά οικογενειών. Οι πολιτικοί φορείς που έχουν αναλάβει την άμεση εκπροσώπηση της Ε.Ε. Μειονότητας στήριξαν την ταχύτητα της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

Η ιστορική παράδοση και η επίκαιρη πολιτική, κοινωνική και εθνική πραγματικότητα, συνιστούν επιβεβλημένη αναγκαιότητα την εκπαίδευση στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο.

Πρώτο. Η παιδεία στην μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο εξασφαλίζει την επιβεβαίωση της αναγνώρισης από το αλβανικό κράτος της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας ως ένα συμπαγές σύνολο στα πατρώα του εδάφη, ισότιμο με το υπόλοιπο του αλβανικού λαού. (Η Εθνική Ελληνική Μειονότητα δεν είναι παρόμοια με την ελληνική κοινότητα, π.χ. στη Γερμανία, Αυστραλία ή αλλού, όπου και εκεί απαιτείται η συνδρομή του εκάστοτε δημοσίου). Το Βασίλειο του Ζώγκου για να εξουδετερώσει το ρόλο της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στο αλβανικό κράτος και για να απαλλαγεί των υποχρεώσεών του έναντί της, πρώτα τα έκλεισε και στη συνέχεια (μετά αποφάσεως του Διαρκούς Δικαστηρίου της Χάγης, 1935) δέχτηκε την λειτουργία τους ως ιδιωτικά.

Δεύτερο. Στην λογική των ευρωπαϊκών ενταξιακών διεργασιών, επιτρέπει την καλύτερη ένταξη της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην αλβανική κοινωνία διατηρώντας και προωθώντας ταυτόχρονα την εθνική οντότητα και ταυτότητα, μέσα από τους θεσμούς του ίδιου του αλβανικού κράτους, του Συντάγματος της χώρας και των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Διεθνείς Συμβάσεις και φόρα.

Τρίτο. Στο αλβανικό δημόσιο υπάρχει ήδη παιδεία στη μητρική γλώσσα που ανταποκρίνεται στις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης στην Αλβανία. (Άλλο το θέμα της ανάγκης βελτίωσής της).

Τέταρτο. Επιτρέπει στην Εθνική Ελληνική Μειονότητα, στην Ελλάδα και στους διεθνείς παράγοντες να διεκδικήσουν την εκπλήρωση υποχρεώσεων από μέρος του αλβανικού κράτους προς σ' αυτόν τον σημαντικό και ζωτικό τομέα.

Πέμπτο. Η ελληνικότητα των φορέων που στηρίζουν προς το παρόν τα ιδιωτικά σχολεία στη μητρική γλώσσα, τελεί υπό περιορισμένα χρονικά περιθώρια, που σημαίνει ότι μετά την έκλειψη τους αμφισβητείται ο ελληνοκεντρικός προσανατολισμός τους κυρίως ως προς την καλλιέργεια της εθνικής ταυτότητας.

Επίσημανση

Ασφαλώς θεωρείται θετική και απαραίτητη η προσπάθεια ανοίγματος ιδιωτικών σχολείων στην ελληνική γλώσσα σε περιοχές που δεν υπάρχουν δυνατότητες για τη λειτουργία σχολείων στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ - ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Αριθμός σχολείων.

Στο χώρο της ΕΕΜ λειτουργούν συνολικά **23** σχολεία στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο σε τρεις νομούς:

5 (3 λύκεια + 2 εννιάχρονα) στο νομό Αργυρόκαστρου, **7** (1 λύκειο+ 3 εννιάχρονα+ 3 δημοτικά) στο νομό Αγίων Σαράντα και **11**(3 εννιάχρονα+8 δημοτικά) στο νομό Δέλβινο.

11 δημοτικά εξαρτημένα (Ντερμίσι, Τσούκα, Λεσινίτσα – νομό Αγίων Σαράντα και Καραχάτζι, Βρωμερό, Βρυώνι, Κρανιά, Δρόβιανη, Τσλιρίμι Μπίστριτσα, Μπλερίμασι – νομό Δελβίνου)

8 εννιάχρονα, που περιλαμβάνουν και δημοτικά (Γεωργουτσάτι, Πολύτσανη-νομού Αργυροκάστρου, πόλη Αγίων Σαράντα, Δίβρη, Αλύκο,- νομό Αγίων Σαράντα, πόλη Δελβίνου, Φοινίκη, Μεσοπόταμο, νομού Δελβίνου)

4 λύκεια, που περιλαμβάνουν και δημοτικά, και εννιάχρονα, (πόλη Αργυροκάστρου, Δερβιτσιάνη, Βουλιαράτες,- νομού Αργυροκάστρου, Λειβαδιά,- νομού Αγίων Σαράντα)

Λειτουργούν επίσης αλβανικές τάξεις σε συνολικά **10** ελληνικά μειονοτικά σχολεία, (1 στο Αργυρόκαστρο –Γεωργουτσάτι, 5 στο νομό Δελβίνου – Φοινίκη, Μεσοπόταμο, Μπίστριτσα, Μπρέγκασι, Βρυώνι) 4 στο νομό Αγίων Σαράντα (Τσούκα, Αλύκο, Λειβαδιά, Ντερμίσι)

(Βλέπε αναλυτικότερα πίνακες – Αριθμός σχολείων)

Όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς στα προαναφερόμενα στοιχεία, υπολογίζονται ως ταχτικά, ή ανεξάρτητα σχολεία και εκείνα των πόλεων Αργυροκάστρου, Αγίων Σαράντα και Δελβίνου. (Τα δύο συγκεντρώνουν το 42 τοις εκατό του συνόλου των Ελλήνων μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο αλβανικό δημόσιο). Στην πραγματικότητα, τόσο με το γράμμα του νόμου, όσο και στην πράξη αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα όσον αφορά την ανεξάρτητη διοικητική λειτουργία. Με ένα λόγο, αντιμετωπίζονται με το καθεστώς των ελληνικών τάξεων

προσκολλημένων σε ένα αλβανικό σχολείο, πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Όπως είναι γνωστό με την απόφαση αρ. 502 ημερ. 505/08/1996 του Υπουργικού Συμβουλίου και ύστερα από σθεναρές πιέσεις της Ελλάδας, χορηγήθηκε άδεια λειτουργίας «σχολικών μονάδων» (τάξεις) στην ελληνική γλώσσα για τα Ελληνόπουλα των πόλεων Αγίων Σαράντα, Δελβίνου και Αργυροκάστρου. Η απόφαση ορίζει την έναρξή τους το σχολικό έτος 1996-97. Ο κύκλος σπουδών θα άρχιζε από την πρώτη τάξη και οι τάξεις αυτές θα ήταν προσκολλημένες διοικητικά σε ένα 8-τάξιο σχολείο (τότε) στην αλβανική γλώσσα.

Η ενσωμάτωση στηρίχτηκε στη λογική ότι πρόκειται για πρώτες τάξεις στον αναμενόμενο κύκλο των οκτώ τάξεων της πρωτοβάθμιας υποχρεωτικής παιδείας, αλλά στη μητρική γλώσσα. Ο κύκλος αυτός έκλεισε το σχολικό έτος 2004-05. Κατά την 8-χρονη περίοδο οι συγκεκριμένες τάξεις συγκέντρωναν, όπως και συγκεντρώνουν, τον μεγαλύτερο αριθμό Ελλήνων μειονοτικών μαθητών σε σχέση με τα υπόλοιπα τακτικά σχολεία.

Παρά αυτή την εξέλιξη οι τάξεις αυτές δεν οργανώθηκαν σε ξεχωριστά ανεξάρτητα σχολεία. Αποτέλεσαν μεν ολοκληρωμένες μονάδες αλλά έμειναν ενσωματωμένα σε αλβανικά σχολεία, (πότε πρωτοβάθμιας και πότε δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), όπου η αναλογία μαθητών τυχαίνει στην καλύτερη περίπτωση ένας μαθητής ελληνικής καταγωγής προς τέσσερις αλβανικής καταγωγής. Πρόκειται για αναλογίες που λογικά και πρακτικά προκαλούν ψυχολογική πίεση στη μειοψηφία, ενώ, ουκ ολίγες φορές, έχουν σημειωθεί ανεπιθύμητα επεισόδια εθνικού περιεχομένου.

Αν στην περίπτωση των τάξεων αυτών στην πόλη του Αργυροκάστρου βρέθηκε πρόσφατα μια λύση (μεταφέρθηκαν στο κτίριο του λυκείου ξένων γλωσσών όπου στεγάζεται και το λύκειο στην ελληνική μητρική γλώσσα στο οποίο στις αρχές τρέχουσας σχολικής χρονιάς ορίστηκε διευθυντής ελληνικής καταγωγής), στην πόλη των Αγίων Σαράντα δεν υπάρχει επίσημα αρμόδιος υπεύθυνος (μάλιστα και σε επίπεδο υποδιευθυντή), που να γνωρίζει άμεσα το αντικείμενο, να ενδιαφέρεται και ευθύνεται για την πορεία του σχολείου αυτού.

Πρόταση:

Η κατάσταση και η λογική επιβάλλει την λειτουργία άμεσα των συγκεκριμένων τάξεων ως ανεξάρτητα σχολεία στη μητρική γλώσσα με δική τους διοίκηση και υποδομή.

2. Σχολικές εγκαταστάσεις

Η έρευνα απέδειξε γενικώς πως οι υπάρχουσες σχολικές εγκαταστάσεις δεν μπορεί να εξασφαλίσουν την επιδιωκόμενη ποιοτική παιδεία στη μητρική γλώσσα.

Στη λειτουργία τους αντιμετωπίζουν πάρα πολλά προβλήματα, ως κτιριακές εγκαταστάσεις και ταυτόχρονα σε ό,τι αφορά τον σχολικό εξοπλισμό, με το βασικότερο την έλλειψη διδακτικών μέσων. Συγκεκριμένα:

- Το σχολείο στη Φοινίκι είναι πολύ παλιό και χρειάζεται καινούριο χτίριο.
- Το σχολείο Βουλιαρατιού χρειάζεται ολική ανακαίνιση γιατί είναι παλιό χτίριο.
- Πολλά σχολικά κτίρια έχουν ανάγκη για βελτίωση των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων. (Ανανέωση σουβάδων, βάψιμο, αντικατάσταση παραθυριών και πορτών, ηλεκτρισμό κλπ.)

- Σχεδόν σε όλα τα σχολεία δεν υπάρχουν αίθουσες εκδηλώσεων και αθλητικοί χώροι.
- Εκτός από το σχολείο Δερβιτσάνης που διαθέτει κεντρική θέρμανση, όλα τα υπόλοιπα θερμαίνονται με ρεύμα και σόμπες με ξύλα ή πετρέλαιο (συχνά για να εξασφαλιστεί η θέρμανση απαιτείται η συνδρομή της οικογένειας).
- Σχεδόν σε όλα τα σχολεία χρειάζεται η ανακαίνιση των τουαλετών και η εξασφάλιση νερού.
- Σχεδόν όλα τα σχολεία χρειάζονται καινούργια θρανία ή τραπέζια για τους μαθητές και δασκάλους, καρέκλες, ντουλάπια και πίνακες.
- Σε όλα τα σχολεία χρειάζεται να εξασφαλιστούν βιβλιοθήκες και εκεί που υπάρχουν να εμπλουτιστούν με ελληνικά βιβλία.
- Τα σχολεία θα πρέπει να διαθέτουν τα απαιτούμενα μέσα ώστε να εξασφαλίσουν την μάθηση και εξάσκηση των υπολογιστών, των ξένων γλωσσών, την οργάνωση πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, ως βασικά κίνητρα για την προσέλκυση όσο περισσότερων μαθητών.
- Σε όλα τα σχολεία χρειάζονται εποπτικά μέσα όπως: εργαστήρια, υπολογιστές, φωτοτυπικά, προβολείς, χάρτες, πίνακες κ.ά.
- Επιπλέον βοηθητικό υλικό για το κάθε μάθημα (βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, τετράδια εργασιών κ.ά.).
- Περισσότερα αναλώσιμα υλικά για τις διάφορες εργασίες ειδικά στο δημοτικό (άβακες, πίνακες, καρτέλες με γράμματα, με αριθμούς, χαρτόνια, μιογιές κ.ά.)
- Η μεταφορά των μαθητών προς και από το σχολείο είναι προβληματική για όλα τα σχολεία στο νομό Δελβίνου και στη Λειβαδιά.

(Δείτε περισσότερα συνημμένα: **Κατάσταση σχολικών εγκαταστάσεων.**)

3. Οι μαθητές.

Το σύνολο των μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στους τρεις νομούς είναι συνολικά 942 μαθητές: - Στο νομό Αργυροκάστρου 431, αντίστοιχα 286 και 145, 327 στο νομό Αγίων Σαράντα και 184 στο νομό Δελβίνου.

Οι μαθητές κατά απόλυτη πλειοψηφία είναι ελληνικής καταγωγής.

Τα δύο-τρία τελευταία χρόνια διαφαίνεται ότι υπάρχει σταθεροποίηση του αριθμού μαθητών με τάση ανόδου. Η άνοδος οφείλεται στο γεγονός ότι η κρίση στην Ελλάδα διέκοψε την συνέχιση της φυγής. Ταυτόχρονα, σημειώθηκε επιστροφή οικογενειών Ελλήνων μειονοτικών από Ελλάδα. Εκείνο όμως που ενίσχυσε την σταθερότητα προς αύξηση του αριθμού μαθητών οφείλεται στην επιλογή μαθητών αλβανικής καταγωγής να παρακολουθήσουν ελληνικά σχολεία. Το φαινόμενο αυτό εντάθηκε ιδιαίτερα μετά την επιστροφή πολλών οικογενειών αλβανικής καταγωγής από Ελλάδα. (Στο ελληνικό μειονοτικό σχολείο των Αγίων Σαράντα με 220 μαθητές οι 35 ανήκουν σε οικογένειες αλβανικής καταγωγής που επέστρεψαν από Ελλάδα). Επίσης μαθητές από οικογένειες Αλβανών που εργάζονται στα ελληνικά μειονοτικά χωριά ή από γειτονικά αλβανικά χωριά παρακολουθούν ελληνικά μειονοτικά σχολεία. Στο σχολείο της Δερβιτσιάνης αριθμούνται 18 τέτοιοι μαθητές, 8 εκ των οποίων από το χωριό Λαζαράτι. Στο σχολείο της πόλης των Αγίων Σαράντα αριθμούνται 13 τέτοιοι μαθητές.

Επίσης, αρκετές οικογένειες Ελλήνων μειονοτικών με διαμονή στα ελληνικά μειονοτικά χωριά επιλέγουν για τα παιδιά τους τα ελληνικά σχολεία στις πόλεις.

Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι από τη στιγμή που στο δικό τους περιβάλλον δεν λειτουργεί σχολείο, επιλέγουν ένα σχολείο με όσο περισσότερους

μαθητές διότι πιστεύουν ότι στα σχολεία με πολλούς μαθητές υπάρχουν δυνατότητες για ποιοτικότερη παιδεία, καλύτερο εκπαιδευτικό και κοινοτικό περιβάλλον.

Αρνητικά επηρεάζει και το γεγονός ότι στα σχολεία των χωριών, κυρίως στα δημοτικά, τα μαθήματα διεξάγονται σε συνδιδασκόμενες τάξεις.

Ιδιαίτερα αρνητικά επηρεάζει την ποιότητα μάθησης, κάνοντας μάλιστα αδιανόητη επιστημονικά, μεθοδολογικά και διδαχτικά τη διαδικασία διδασκαλίας, η πραχτική των συνδιδασκόμενων τάξεων στον ανώτερο κύκλο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η μείωση στο ελάχιστο των μαθητών στα σχολεία στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο στα ελληνικά μειονοτικά χωριά στο νομό Αργυροκάστρου οφείλεται κατά κύριο λόγο στην λειτουργία δίγλωσσου (ελληνο-αλβανικού) σχολείου στην πόλη Αργυροκάστρου. Μαθητές του είναι και από τα πιο μακρινά χωριά της Δρόπολης. Από την άλλη πλευρά, η επιλογή του συγκεκριμένου ιδιωτικού σχολείου σχετίζεται με το γεγονός ότι διαθέτει καλύτερες συνθήκες διδασκαλίας, διδακτικό προσωπικό προερχόμενο από Ελλάδα, το οποίο εφαρμόζει προχωρημένες μεθόδους διδασκαλίας κυρίως ως προς τη σχέση και τη συνεργασία με τους γονείς. Επίσης, έχει τη δυνατότητα και ευχέρεια να εξασφαλίσει ποικίλα και ποιοτικά εποπτικά μέσα, ελληνικά βιβλία κλπ (λόγω συνδρομής από Ελλάδα).

Το κλείσιμο των ελληνικών μειονοτικών σχολείων έφερε παράλληλα και το κλείσιμο των αλβανικών τάξεων. Όμως δίπλα σε πολλά ελληνικά μειονοτικά σχολεία στο αλβανικό δημόσιο συνεχίζουν και υπάρχουν τάξεις με μαθητές αλβανικής καταγωγής που διδάσκονται στην μητρική τους αλβανική γλώσσα. Όπως αναφέραμε λειτουργούν αλβανικές τάξεις συνολικά σε **10** ελληνικά μειονοτικά σχολεία. Σε αρκετές περιπτώσεις ο αριθμός τους υπερβαίνει κατά πολύ τον αριθμό των Ελλήνων μαθητών. Στο Γεωργουτσάτι λχ, ο αριθμός των μαθητών στις αλβανικές τάξεις είναι διπλάσιος, 9 προς 5, του αριθμού των Ελλήνων μειονοτικών μαθητών. Στο Βρυώνι (Φοινίκη), 22 Αλβανοί προς 5 Έλληνες, στη Μπίστρισα, 7 Αλβανοί προς 2 Έλληνες. Περισσότερο αισθητή είναι αυτή η διαφορά στην Τσούκα, στο Αλύκο, το Ντερμίσι, στη Λειβαδιά κλπ

(Δείτε συνημμένους πίνακες:- Κατάσταση μαθητών 2014-2015)

Προτάσεις:

Οι μαθητές έχουν ανάγκη από ένα καλύτερο κοινοτικό σχολικό περιβάλλον.

Σχολεία με λίγους μαθητές για πολιτικούς και πελατειακούς λόγους δεν πρέπει να υφίστανται. Στο πλαίσιο αυτό είναι αδιανόητη η άνιση ανταγωνιστικότητα που υπαγορεύεται (συγκεκριμένα στη Δρόπολη) μεταξύ της ιδιωτικής και δημόσιας παιδείας στην ελληνική γλώσσα, όταν η πρώτη χάρει εμμέσως της όλης στήριξης της Ελλάδας, σε κτιριακές εγκαταστάσεις, μεταφορές, εκπαιδευτικό προσωπικό, βοηθητικά και σχολικά εγχειρίδια, σχολικό εξοπλισμό.

Οι μαθητές έχουν ανάγκη από περισσότερα και ισχυρότερα εκπαιδευτικά κίνητρα και ποιοτική παιδεία.

Οι δάσκαλοι, κυρίως σε σχολεία με μικρό αριθμό μαθητών, πέρα από το γεγονός ότι οι σπουδές τους δεν ταυτίζονται με το αντικείμενο, έχουν μετατραπεί σε θύματα της ρουτίνας και της τυπικότητας. Η εκπαιδευτική τους δράση εξαντλείται στα όρια εξασφάλισης της θέσης εργασίας και της μισθοδοσίας. Το μάθημα στηρίζεται εξολοκλήρου σε βιβλία τα οποία είναι ελαττωματικά. Επίσης, απουσιάζουν εργαστήρια, βοηθητικά εγχειρίδια, εποπτικά μέσα κλπ. Ο μαθητής μένει ελάχιστες ώρες στο σχολείο, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις, που ο δάσκαλος, όταν είναι εκτός

ελέγχου του διευθυντή ή όταν «τα έχει βρει μαζί του», ταυτίζεται με την παιδική επιθυμία να μην κάνει μάθημα.

Οι μαθητές δεν μπορεί να διδαχτούν σε συνδιδασκόμενες τάξεις στον ανώτερο κύκλο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, γι' αυτό θα πρέπει να καταργηθεί άμεσα η πρακτική αυτή.

Οι μαθητές στο σχολείο, έχουν ανάγκη να μαθαίνουν περισσότερα πράγματα σε διάφορους τομείς πέρα από τα σχολικά προγράμματα.

Οι μαθητές έχουν ανάγκη από εγκυκλοπαιδικές γνώσεις, να μαθαίνουν περισσότερα στην πληροφορική, στις ξένες γλώσσες κλπ.

Οι μαθητές στα σχολεία μας έχουν ανάγκη για περισσότερες και ποικίλες εκδηλώσεις.

Να ξεφύγουμε από τις μονοδιάστατες εθνικές και θρησκευτικές και να καταπιαστούμε και από εκδηλώσεις άλλων ενδιαφερόντων:- επιστημονικές, πολιτιστικές, αθλητικές, οι οποίες θα πρέπει να στοχεύουν ταυτόχρονα στην καλύτερη και αποδοτικότερη ένταξη και στην αλβανική κοινωνία, χωρίς να βλάπτεται η εθνική και πολιτιστική μας ταυτότητα.

4. Οι εκπαιδευτικοί :

Το θέμα των εκπαιδευτικών αποτελεί έναν από τους πιο αδύνατους κρίκους της παιδείας στη μητρική γλώσσα και ταυτόχρονα ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως στη μη ταύτιση του πτυχίου με το αντικείμενο διδασκαλίας ή με τη θέση εργασίας και η μη ταύτιση της γλώσσας πανεπιστημιακής φοίτησης (ελληνικά) με τη γλώσσα διδασκαλίας. Τυχαίνει, μάλιστα να υπάρχει ταύτιση πτυχίου με αντικείμενο διδασκαλίας, αλλά όχι με την γλωσσική κατάρτιση ή φοίτηση, όπως και αντίστροφα.

Ο υψηλός αριθμός εκπαιδευτικών στα πρόθυρα συνταξιοδότησης κάνει περισσότερο περίπλοκο το όλο θέμα.

Άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι ο διορισμός κυρίως νέων εκπαιδευτικών με αμφισβητήσιμα προσόντα.

Τα ερωτηματολόγια έδειξαν επίσης ότι οι δάσκαλοι δεν έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις όσον αφορά το νομικό πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου και των υπολοίπων συστατικών του στοιχείων, που συντελούν στην απόδοση του εκπαιδευτικού έργου και την κανονική λειτουργία του σχολείου. Η απασχόληση και δέσμευση με το σχολείο εξαντλείται απλώς και μόνο με την διεξαγωγή του μαθήματος.

Δεν είναι γνωστός ο αριθμός των εκπαιδευτικών που διδάσκουν αποκλειστικά ελληνικά μαθήματα. Στα σχολεία του Αργυροκάστρου αναφέρονται επίσημα 22 αποκλειστικοί ελληνοδιδάσκαλοι στα πέντε σχολεία, σε σύνολο 69, που διδάσκουν στα σχολεία αυτά .

Από τα ερωτηματολόγια αντλήθηκαν στοιχεία για 17 ελληνοδιδασκάλους στα δημοτικά σχολεία και για 25 ελληνοδιδασκάλους στα εννιάχρονα, στους τρεις νομούς, δηλ στα 23 σχολεία. Ασφαλώς τα στοιχεία δεν είναι εξαντλητικά, είναι όμως ενδεικτικά για να εξαγωγή σωστών συμπερασμάτων και διατύπωσης προτάσεων επίλυσης των προβλημάτων.

Στο επίπεδο των εκπαιδευτικών δημοτικού:

Όσον αφορά την ηλικία εκπαιδευτικών.

Η πλειοψηφία τους, 9 εξ αυτών, είναι ηλικίας άνω των 45-50 ετών και μόλις 4 κάτω των 35 ετών.

Όσον αφορά τα έτη εργασίας.

10 εξ αυτών έχουν εμπειρία άνω των 20 ετών και 5 άνω των 30 ετών.

Όσον αφορά την εκπαίδευση των ίδιων των εκπαιδευτικών:

9 είναι απόφοιτοι παιδείας στη μητρική γλώσσα στις τρεις βαθμίδες, 10 στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ένας δεν έχει σπουδάσει ελληνικά σε κανένα επίπεδο.

15 έχουν μητρική γλώσσα την ελληνική και μόνο δύο την αλβανική.

Όσον αφορά την ταύτιση του πτυχίου με το αντικείμενο διδασκαλίας ή τη θέση εργασίας.

8 διδάσκουν στο αντικείμενο και 9 εκτός αντικείμενου (Στην καλύτερη περίπτωση, πχ, είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου για ελληνοδιδάσκαλοι γλώσσας και λογοτεχνίας και διδάσκουν στο ελληνικό δημοτικό) Σε σχέση με τη γλώσσα φοίτησης 10 είναι απόφοιτοι πανεπιστημιακών σπουδών στην ελληνική και 7 στην αλβανική.

Με σημείο αναφοράς την ηλικία 35 χρόνων.

Μεταξύ των τεσσάρων δασκάλων ηλικίας κάτω των 35 χρόνων, όλοι τους διδάσκουν εκτός αντικείμενου. (δλδ δεν είναι απόφοιτοι δημοτικής εκπαίδευσης, τόσο το περισσότερο στην ελληνική). Μεταξύ των 13 δασκάλων άνω των 35 χρόνων, οι 9 διδάσκουν εντός αντικείμενου σε σχέση με τις πανεπιστημιακές σπουδές και 4 εκτός.

Σε σχέση με τη γλώσσα. Μεταξύ των 4 δασκάλων ηλικίας κάτω των 35 χρόνων, οι 4 έχουν πανεπιστημιακό πτυχίο ελληνικής γλώσσας. Μεταξύ των δασκάλων άνω των 35 χρόνων μόνο δύο έχουν πτυχίο πανεπιστημίου ελληνικών σπουδών.

Ένας δάσκαλος ηλικίας άνω των 35 χρόνων δεν έχει πτυχίο πανεπιστημίου, (είναι μόνο με τη Μέση Παιδαγωγική σχολή).

7 από τους δασκάλους δημοτικού σε ηλικία άνω των 35 χρόνων, τους οποίους δηλώνουμε ότι η γλώσσα των σπουδών τους δεν ταυτίζεται με το αντικείμενο διδασκαλίας, είναι απόφοιτοι της Μέσης Παιδαγωγικής Σχολής Αργυροκάστρου και πτυχιούχοι πανεπιστημίου στην αλβανική, τρεις είναι απόφοιτοι λυκείου και πανεπιστημίου στην αλβανική και ένας δεν έχει σπουδάσει ελληνικά σε κανένα επίπεδο.

Άλλες παρατηρήσεις:

- 12 δάσκαλοι δήλωσαν ότι ακολούθησαν επιμορφωτικά σεμινάρια και δύο εξ αυτών ότι έκαναν μεταπτυχιακά (όχι σε σχέση με το αντικείμενο διδασκαλίας). Απ' αυτούς 8 στην Ελλάδα, 2 στην Αλβανία και 2 στις δύο χώρες.
- 8 δάσκαλοι δήλωσαν ότι γνωρίζουν αγγλικά και 1 γαλλικά. Η ηλικία τους είναι κάτω των 35 χρόνων
- 100% δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν υπολογιστές σε προγράμματα word, excel , power point.

Στον Β' κύκλο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης:

Όσον αφορά την ηλικία εκπαιδευτικών.

12 στο σύνολο 25, είναι ηλικίας άνω των 45-50 ετών, 10 άνω των 50 ετών και 7 άνω των 55. Μόλις 4 είναι κάτω των 35 ετών.

Όσον αφορά τα έτη εργασίας.

12 δάσκαλοι, στο σύνολο 25, έχουν εμπειρία άνω των 20 ετών και 8 άνω των 30 ετών.

Όσον αφορά την εκπαίδευση των ίδιων των εκπαιδευτικών:

10 εκ των 25 εκπαιδευτικών είναι απόφοιτοι παιδείας στη μητρική γλώσσα στις τρεις βαθμίδες, 13 στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 18 μόνο στην πρωτοβάθμια. 23 έχουν μητρική γλώσσα την ελληνική και μόνο 2 την αλβανική.

Όσον αφορά την ταύτιση του πτυχίου με το αντικείμενο διδασκαλίας ή τη θέση εργασίας.

Οι 18 διδάσκουν στο αντικείμενο και οι 7 εκτός αντικειμένου. Σε σχέση με τη γλώσσα φοίτησης 14 είναι απόφοιτοι πανεπιστημιακών σπουδών στην ελληνική και 11 στην αλβανική.

Άλλες παρατηρήσεις:

- 10 δάσκαλοι, εκ των 25, κατοικούν στη θέση εργασίας, 6 σε απόσταση 5-10 χμ και 4 πάνω από 10 χμ.
- 22 από τους 25 δασκάλους δήλωσαν ότι ακολούθησαν επιμορφωτικά σεμινάρια. Απ' αυτούς 13 στην Ελλάδα και 9 στην Αλβανία.
- 7 δάσκαλοι δήλωσαν ότι γνωρίζουν αγγλικά και 2 ρωσικά. Η ηλικία των πρώτων είναι κάτω των 35 χρόνων και των δεύτερων άνω των 45.
- Από τους 25 δασκάλους, μόλις οι 16 δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν υπολογιστές σε προγράμματα word, excel , powerpoint.

(Δείτε συγκεκριμένα συνημμένους πίνακες:- Οι εκπαιδευτικοί)

Προτάσεις.

Στο υπάρχον προσωπικό

- Εντατικοποίηση των επιμορφωτικών σεμιναρίων σε σχέση με τη γλώσσα και την ειδικότητα. (Σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και τις αντίστοιχες διευθύνσεις παιδείας)
- Εξέταση δυνατότητας παρακολούθησης σπουδών μαστερ στην ελληνική για όσους δασκάλους δεν έχουν πτυχίο ελληνικών σπουδών.
- Ερευνώντας τις ανάγκες των σχολείων για δασκάλους στις ειδικότητες που δεν υπάρχουν κατάλληλοι δάσκαλοι ή που σε λίγα χρόνια οι θέσεις θα είναι κενές, προτείνουμε:

α. Κατάρτιση δασκάλων στο Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού όσον αφορά τη γλώσσα. Η επαγγελματική τους κατάρτιση, (ειδικότητα) να γίνεται σε αντίστοιχο τμήμα στην αλβανική γλώσσα στο πανεπιστήμιο Αργυροκάστρου. Ο νόμος το επιτρέπει και είναι μια αποτελεσματική λύση. Να γίνεται επιλογή φοιτητών, στους οποίους θα ανακοινώνεται ο προσανατολισμός.

β. Απορρόφηση εκπαιδευτικών στις ελλειπείς ειδικότητες από την Ελλάδα. (Η με απόσπαση όπως σε ιδιωτικά σχολεία, μετά συμφωνίας με το Υπουργείο Παιδείας της Αλβανίας. Η προώθηση Ελλήνων μειονοτικών που σπούδασαν στην Ελλάδα στις συγκεκριμένες ειδικότητες)

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να υπάρχουν κίνητρα που θα εξασφαλίζουν την προσέλκυση με σημείο αναφοράς την ποιότητα.

- Εξασφάλιση εγγυήσεων ότι η θέση του εκάστοτε δασκάλου εξαρτάται από την αυστηρή εφαρμογή του νόμου (Όχι των πολιτικών πεποιθήσεων και πελατειακών σχέσεων)
- Η πρόσληψη των δασκάλων να γίνεται με την παροχή συμβουλευτικής έκθεσης από το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού.

- Αξιολόγηση των εν ενεργεία δασκάλων από το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού, βάση της συγκεκριμένης αδειοδότησης από το Υπουργείου Παιδείας.

5. Τα σχολικά βιβλία.

Τα σχολικά βιβλία αποτελούν επίσης έναν βασικό παράγοντα για ποιοτική παιδεία. Σε συνδυασμό με το πρόγραμμα σπουδών και τα αναλυτικά προγράμματα, αποτελούν την σπονδυλική στήλη της ταυτότητας της παιδείας, τόσο σε ό, τι αφορά τις επιστημονικές γνώσεις, όσο και σε ό, τι αφορά την κοινωνική, πολιτιστική και εθνική ταυτότητα και διάπλαση του μαθητή.

Από το 1994, με βάση την εγκύκλιο αρ. 14, ημερ 03/09/1994 του Υπουργείου Παιδείας της Αλβανίας το πρόγραμμα σπουδών των σχολείων στη μητρική γλώσσα υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης διαμορφώθηκε ως εξής:

Από τα 19 μαθήματα που περιέχει το πρόγραμμα σπουδών στον ανώτερο κύκλο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 11 διεξάγονται στην ελληνική μητρική, δύο εκ των οποίων (ιστορία και γεωγραφία της Αλβανίας) αλλάζουν γλώσσα στην 9^η τάξη και διδάσκονται στην αλβανική.

Στο δημοτικό όπου διδάσκονται αντίστοιχα 9 μαθήματα στην πρώτη και δεύτερα τάξη, 11 στην τρίτη και 12 στην τέταρτη και την πέμπτη, δεν διδάσκονται στην ελληνική τα μαθήματα: Αλβανική Γλώσσα στις πέντε τάξεις, η ξένη γλώσσα, από την τρίτη μέχρι την πέμπτη και τα Μαθηματικά στην πέμπτη.

Απαιτούνται συνολικά 32 τίτλοι βιβλίων για τα μαθήματα στην ελληνική μητρική γλώσσα που αντιστοιχούν σε 75 ώρες μαθήματος την εβδομάδα στον ανώτερο κύκλο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο) και 40 τίτλοι βιβλίων για τα μαθήματα στην ελληνική γλώσσα στο δημοτικό, που αντιστοιχούν σε 90 ώρες μαθήματος την εβδομάδα. Οι ώρες στην ελληνική γλώσσα σε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στα σχολεία στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο ανέρχονται συνολικά σε 165 ώρες την εβδομάδα, έναντι 237 του συνόλου.

Τα μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών, ανταποκρίνονται σε καλό επίπεδο στους βασικούς τομείς παροχής επιστημονικών γνώσεων και εξασφάλισης κοινωνικής αγωγής και μόρφωσης. Υπάρχουν μαθήματα με επιστημονικά γνωστικά, δευτερεύοντα μαθήματα, μαθήματα καλλιέργειας δεξιοτήτων, σχεδόν όλα τα μαθήματα κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου.

Τα βιβλία για τα μαθήματα στην ελληνική μητρική γλώσσα εξασφαλίζονται με δύο τρόπους. Πρώτος είναι η σύνταξη βιβλίων από συγγραφείς και ομάδες συγγραφέων από την εθνική ελληνική μειονότητα. Αφορούν κυρίως τα μαθήματα γλώσσας, συνολικά 9 τίτλοι βιβλίων (από την πρώτη μέχρι την ένατη τάξη) και της γεωγραφίας και ιστορίας της Ελλάδας (8^η-9^η τάξη αντίστοιχα). Τα υπόλοιπα βιβλία για τα μαθήματα στην ελληνική γλώσσα εξασφαλίζονται με τον δεύτερο τρόπο που είναι η μετάφραση από τα αλβανικά. Συγγραφείς από την εθνική ελληνική μειονότητα συντάσσουν και τα βιβλία αλβανικής γλώσσας από την πρώτη μέχρι και την τέταρτη δημοτικού.

(Δείτε συνημμένο πίνακα:- Πρόγραμμα σπουδών)

Τα βιβλία για τα ελληνικά μαθήματα μέχρι πρότινος προετοιμάζονταν από μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων, που εκπροσωπούσαν τον θεσμό του εκδοτικού οίκου «Όμηρος». Τα τελευταία χρόνια υπήρξε μια πρωτοβουλία για τη σύνταξη σχολικών βιβλίων στην ελληνική και από συγκεκριμένα άτομα (καθηγητές του Τμήματος

Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Αργυροκάστρου και του τομέα Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο Τιράνων).

Μέχρι τώρα όμως, τόσο η λειτουργία του Ομήρου ως μονοπώλιο, όσο και η πρωτοβουλία των συγκεκριμένων ατόμων συγγραφέων, δεν καθοδηγούνταν από ένα αρμόδιο συντονιστικό θεσμό, ο οποίος θα μπορούσε να κινητοποιήσει και συντονίσει τη συνεισφορά αρμοδίων ατόμων και εμπειρογνομόνων ώστε τα βιβλία να ήταν προϊόν διαβούλευσης, συζήτησης, αντιπαραβολής και άντλησης των καλύτερων και επίκαιρων εμπειριών και παραδόσεων στη μέθοδο και την ανταπόκριση με την επικαιρότητα.

Εκτός προσοχής έμεινε η εξασφάλιση βιβλίων για την μάθηση της ελληνικής και στα λύκεια που λειτουργούν στο χώρο της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας και ειδικά τα βιβλία για το λύκειο στη μητρική ελληνική γλώσσα, που αποτελεί τη συνέχεια της ιστορικής παιδαγωγικής ακαδημίας στο Αργυρόκαστρο.

Στην αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος, όπως και των υπολοίπων, δεν συνέβαλε αποτελεσματικά, ούτε η τοποθέτηση επιθεωρητών για τα σχολεία στην ελληνική μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο. Όντας τα σχολεία σε ξεχωριστούς νομούς και διαφορετικές περιφέρειες, δεν υπήρξε διαρκής και ουσιαστική συνεργασία. Ταυτόχρονα, μη έχοντας την υποστήριξη, τη συνεργασία και τον συντονισμό των προσπαθειών από έναν φορέα εκτός της κρατικής δομής, επιδίωξαν να λύσουν τα προβλήματα και στον τομέα των βιβλίων σε προσωπικό επίπεδο και με την καλή την θέληση.

Στην πραχτική αυτή οφείλονται η πληθώρα των παρατηρήσεων που οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί υπογραμμίζουν στα ερωτηματολόγια και σχετίζονται από τα ορθογραφικά λάθη, μέχρι την μη ταύτιση των βιβλίων με τα αντίστοιχα αναλυτικά προγράμματα, από την ξεπερασμένη μεθοδολογία και μαθητικό υλικό, μέχρι την έλλειψη συσχετισμών μεταξύ των συστατικών στοιχείων που απαρτίζουν την μαθητική ύλη κλπ.

(Δείτε συνημμένα τους πίνακες συμπεράσματα:- Παρατηρήσεις για τα σχολικάεγχειρίδια και Αναλυτικά προγράμματα(ΑΠ)/βιβλία/μέσα)

Για αρκετά μαθήματα δεν υπάρχουν βιβλία (σχολικά εγχειρίδια). Ανά τάξη δεν υπάρχουν βιβλία για τα κάτωθι μαθήματα:

Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή στη II Δημοτικού

Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή, Χειροτεχνία στη III Δημοτικού

Ιχνογραφία, Μουσική, Χειροτεχνία, Ιστορία στη IV Δημοτικού

Ιστορίας, Μουσικής και Φυσικής αγωγής VI.

Γενέτειρα και όλα τα «δευτερεύοντα μαθήματα στις τάξεις V – IX.

Η συγκεκριμένη κατάσταση οφείλεται στις ολιγοριθμίες του Υπουργείου Παιδείας. Περισσότερο όμως οφείλεται στην αδυναμία του συγκεκριμένου φορέα για την εξασφάλιση του μεγάλου όγκου βιβλίων από μια ολιγάριθμη ομάδα ατόμων, συχνά σε πολύ προχωρημένη ηλικία. Οφείλεται επίσης σε σκοπιμότητες που είχαν κίνητρο τα οικονομικά οφέλη, όσο και πολιτικές. (Για περισσότερο από δέκα χρόνια οι μαθητές των σχολείων στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο, έμειναν χωρίς βιβλία. Την ίδια χρονική περίοδο, όπως σημειώθηκε, είχε αρχίσει η υλοποίηση της πρωτοβουλίας για την ιδιωτική παιδεία στη μητρική γλώσσα, πρωτοβουλία που στήριζε η πολιτική ηγεσία, στενά συνδεδεμένη με την οποία ήταν ο εκδοτικός φορέας).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Υπουργείο Παιδείας, ενώ έδειξε κατανόηση ώστε τα βιβλία για το μάθημα της αλβανικής γλώσσας (πρώτη – τέταρτη τάξη δημοτικού) να συντάσσονται από συγγραφείς από την εθνική ελληνική μειονότητα, με στόχο την καλύτερη προσαρμογή και εξοικείωση των μαθητών με την επίσημη κρατική γλώσσα,

το ίδιο Υπουργείο, δεν επιτρέπει ώστε τα βιβλία των μαθημάτων, που αφορούν την κοινωνική, πολιτιστική και εθνική διάπλαση του μαθητή, να συνταχτούν από Έλληνες μειονοτικούς συγγραφείς και να συμπεριλαμβάνουν θέματα που πληρούν τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις. Πρόκειται για τα βιβλία των μαθημάτων, η Γενέτεira, η Κοινωνική Αγωγή, τα Εικαστικά, η Μουσική Αγωγή κλπ.

Σε περίπτωση που δεν γίνει σεβαστή η αρχή αυτή τότε είναι φυσιολογικό το ερώτημα, ή το δίλημμα:- Πρόκειται για παιδεία στη μητρική γλώσσα, που στοχεύει και στην πολιτιστική και εθνική διάπλαση του μαθητή, ή απλώς για ελληνόγλωσση παιδεία, όπως λόγω χάρη πρωτοβάθμια εκπαίδευση στη γαλλική, την αγγλική κλπ.

(Στο θέμα θα επανέλθουμε όταν θα μιλήσουμε για το νέο πρόγραμμα σπουδών που θα εφαρμοστεί από φέτος)

Προτάσεις:

- Την καθιέρωση και αναγνώριση ως συντονιστικού φορέα για τη συγγραφή, σύνταξη και εξασφάλιση και των βιβλίων στην ελληνική γλώσσα, του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Αργυροκάστρου. Ο συντονιστικός ρόλος αφορά την καλύτερη αξιοποίηση όλου του υγιούς ποιοτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Ο φορέας αυτός διαθέτει την επίσημη πανεπιστημιακή κατοχύρωση με αντικείμενο την κατάρτιση Ελληνοδιδασκάλων και κατ' επέκταση, την ευρεία υποχρέωση για την παιδεία στη μητρική γλώσσα. Από τη θέση αυτή το Τμήμα είναι ο πλέον αρμόδιος φορέας για τον καλύτερο συντονισμό όλων των δυνάμεων που εμπλέκονται στο θέμα της παιδείας στη μητρική γλώσσα στο Αλβανικό δημόσιο, γενικότερα, και τη συγγραφή και σύνταξη των βιβλίων ειδικότερα. Επίσης διαθέτει τις καλύτερες προϋποθέσεις για την ανάληψη πρωτοβουλιών και ενεργειών υπέρ της βελτίωσης και αναβάθμισης της παιδείας στη μητρική γλώσσα.

- Έχοντας υπόψη τη φύση και τη λειτουργία των σχολείων στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο, προτείνουμε συγκεκριμένα:

- α. Τα βιβλία για τα επιστημονικά μαθήματα, θετικές επιστήμες και κοινωνικές (Μαθηματικά, Βιολογία, Ιστορία, Γεωγραφία) να εισάγονται από την Ελλάδα. Είτε σε ηλεκτρονική μορφή (χορήγηση δικαιωμάτων) και να εκτυπώνονται στην Αλβανία ή σαν βιβλία. Σημειώνει το γεγονός ότι από συγκρίσεις που έγιναν στα προγράμματα των ανωτέρω μαθημάτων στην Ελλάδα και την Αλβανία, προκύπτει ότι, παρά τις γνώσεις ή το πρόγραμμα ανά έτος, το τελικό επίπεδο γνώσεων (λήξη γυμνασίου) είναι σχεδόν όμοιο. Άρα πρόκειται για επιστημονικά μαθήματα με κοινό πρόγραμμα όσον αφορά το τελικό στάδιο γνώσεων. Ταυτόχρονα η σύγκριση έδειξε ότι ακολουθούνται παρόμοιες μέθοδοι με τη διαφορά ότι η ελληνική υποδομή εγχειριδίων παρέχει περισσότερα μέσα και δυνατότητες μάθησης για το δάσκαλο και το μαθητή.

- Σε περίπτωση, που διαπιστωθεί σημαντική διαφοροποίηση, τότε ο συντονιστικός φορέας να αναλάβει την βελτίωση και προσαρμογή των Ελληνικών βιβλίων στα δεδομένα των απαιτήσεων του αλβανικού Υπουργείου Παιδείας.

- Σε περίπτωση που θα υπάρχουν σε ηλεκτρονική μορφή οι βελτιώσεις θα γίνουν στο υπάρχον περιεχόμενο.

- Σε περίπτωση που θα χρησιμοποιηθούν τα ελληνικά βιβλία, οι προσαρμογές να γίνουν σε επιπρόσθετες εκδόσεις.

Η ίδια μέθοδος θα εφαρμοστεί και για τα βιβλία της Ιστορίας και Γεωγραφίας της Ελλάδας.

Τα βιβλία γλώσσας από την πρώτη μέχρι και την ένατη, συν τις δύο τάξεις λυκείου, να συγγράφονται από επιτόπιους συγγραφείς, σεβόμενοι το πρόγραμμα του αλβανικού Υπουργείου Παιδείας και επικαλούμενοι την ελληνική εμπειρία.

Οι λόγοι για μια τέτοια επιλογή οφείλονται στο γεγονός ότι η ελληνική γλώσσα (ελληνική λογοτεχνία και ελληνικός πολιτισμός) απαιτούν τον συνδυασμό τριών παραγόντων:-την ελληνική σφραγίδα, την τοπική ταυτότητα και τις απαιτήσεις του κράτους όπου ζούμε.

Παρόμοια οδό θα ακολουθηθεί και για τα βιβλία που έχουν σχέση με την κοινωνική και πολιτιστική διάπλαση του μαθητή όπως: Η Γενέτειρα, η Κοινωνική, τα Εικαστικά και η Μουσική Αγωγή κλπ.

Το μάθημα των Μαθηματικών της πέμπτης τάξης προτείνουμε να γίνεται στην ελληνική γλώσσα λόγω της γενικότερης μεταρρύθμισης σύμφωνα με την οποία η πέμπτη τάξη εντάσσεται στο δημοτικό και τα μαθήματα εδώ γίνονται από έναν δάσκαλο και διδάσκονται όλα στην ελληνική γλώσσα.

(Δείτε συγκεκριμένα Αξιολογήση Αναλυτικών Προγραμμάτων)

6. Τα αναλυτικά προγράμματα

Το αναλυτικό πρόγραμμα κάθε μαθήματος αποτελεί στην ουσία την σπονδυλική στήλη ή το θεμέλιο για την πραγματική διεκπεραίωση του εκπαιδευτικού έργου. Σ' αυτό καθορίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι, το επίπεδο γνώσεων, οι μέθοδοι που θα ακολουθηθούν. Με βάση τα κριτήρια των αναλυτικών προγραμμάτων καταρτίζονται και συγγράφονται τα σχολικά εγχειρίδια και τα υπόλοιπα βοηθητικά εκπαιδευτικά μέσα.

Στο θέμα των αναλυτικών προγραμμάτων για την ελληνική μειονοτική παιδεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, η έρευνα έδειξε ότι υπάρχουν σοβαρά προβλήματα που αφορούν τόσο το περιεχόμενο της παιδείας αυτής, όσο και την λειτουργικότητα αυτών, σε σχέση με το εκάστοτε μάθημα και το σύνολο τους, με τη συγκεκριμενοποίηση στο αντίστοιχο βιβλίο κλπ.

Τα ισχύοντα αναλυτικά προγράμματα καταρτίστηκαν πριν από 10 χρόνια. Είναι ενιαία στο περιεχόμενο (όπως και για τα αλβανικά σχολεία, έτσι και για τα σχολεία των εθνικών μειονοτήτων) και έχουν καταρτιστεί από το Υπουργείο Παιδείας. Αυτό σημαίνει ότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των σχολείων στη μητρική γλώσσα. Η ομοιογένεια των αναλυτικών προγραμμάτων επιφέρει πραγματικές προϋποθέσεις αλλοίωσης της εθνικής συνιστώσας στο περιεχόμενο των σχολείων στη μητρική γλώσσα, με αποτέλεσμα να οδηγούν σε σχολεία όπου τα μαθήματα διάπλασης της εθνικοπολιτιστικής ταυτότητας, απλώς να διδάσκονται στην μητρική γλώσσα, αλλά να ξενίζουν όσον αφορά την πραγματική εθνική ταυτότητα.

Την ανησυχία αυτή εκφράζουν στις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, οι οποίοι ζητούν να αλλάξουν τα αναλυτικά προγράμματα του μαθήματος της γλώσσας, της ιστορίας, της φυσιογνωσίας, της μουσικής, της κοινωνικής αγωγής, της γενέτειρας, της τεχνολογίας, των εικαστικών, ενώ βρίσκουν σωστά τα αναλυτικά προγράμματα στα μαθήματα επιστημονικού γνωστικού.

Κατ' αρχήν αυτό σημαίνει παραβίαση του Συντάγματος της χώρας, του ίδιου του νόμου για την προπανεπιστημιακή παιδεία, της Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και λοιπών διεθνών συμβάσεων.

Η προσπάθεια παράβλεψης των ορισθέντων στα αναλυτικά προγράμματα με προφορικές οδηγίες, ή με παραχωρήσεις που έχουν αφετηρία την καλή θέληση της

εκάστοτε αρχής, δεν αποτελεί κατοχυρωμένη θεσμική λύση και εγκυμονεί μονίμως κινδύνους.

Το πρόβλημα τίθεται με ιδιαίτερη έμφαση ειδικά τώρα στα πρόθυρα της εφαρμογής της μεταρρύθμισης για την ενοποίηση της παιδείας ανάμεσα στην Αλβανία και λοιπές περιοχές που κατοικούν Αλβανοί.

Αποδείχτηκε επίσης, ότι όχι για όλα τα μαθήματα υπάρχουν αναλυτικά προγράμματα. Στη χειρότερη περίπτωση οι δάσκαλοι γενικώς δεν γνωρίζουν τα αναλυτικά προγράμματα, ανεξαρτήτως, που στην αρχή της κάθε σχολικής χρονιάς παρουσιάζουν τα δικά τους αναλυτικά προγράμματα.

Τυχαίνει πολλές φορές ώστε, λόγω των αλλαγών στα σχολικά εγχειρίδια, αλλά και των αντιλήψεων των συγγραφέων τους, να μη συμπίπτουν τα αναλυτικά προγράμματα με τα περιεχόμενα των βιβλίων.

*(Δείτε περισσότερα τα συμπεράσματα: **Αναλυτικά προγράμματα(ΑΠ)/βιβλία/μέσα.***

Προτάσεις:

- Σε τεχνικό επίπεδο, τα αναλυτικά προγράμματα θα πρέπει να είναι το βασικό εργαλείο του κάθε εκπαιδευτικού.
- Η εξασφάλιση αναλυτικού προγράμματος για το εκάστοτε μάθημα παραμένει πάγιο αίτημα και προϋπόθεση για την εξασφάλιση του εκπαιδευτικού έργου.

Για την εξασφάλιση παιδείας στη μητρική γλώσσα στα σχολεία στο αλβανικό δημόσιο (και όχι απλώς ελληνόγλωσσα σχολεία) απαιτείται η παρέμβαση στο Υπουργείο Παιδείας για την εξασφάλιση αναλυτικών προγραμμάτων που να πληρούν την προϋπόθεση αυτή.

Η επιμονή προς την κατεύθυνση αυτή αφορά την ουσία της παιδείας στη μητρική γλώσσα και στηρίζεται στις διατάξεις του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Αλβανίας και τη σχετική αλβανική νομοθεσία.

Το δεύτερο σημείο του άρθρου 20 του Συντάγματος της Αλβανίας κατοχυρώνει ότι «Τα άτομα που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες δικαιούνται να εκδηλώσουν ελεύθερα, χωρίς απαγορεύσεις και υπαγορεύσεις, την εθνική, πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική καταγωγή. Δικαιούνται να διατηρήσουν και αναπτύξουν αυτά, να γνωρίσουν και διδαχτούν στην μητρική τους γλώσσα καθώς και να ενώνονται σε οργανώσεις και συλλόγους για την υπεράσπιση των συμφερόντων και της ταυτότητάς τους.»

Ξεκινώντας από την αρχή ότι το σχολείο αποτελεί τον σημαντικό πυλώνα για την διασφάλιση των ανωτέρω, το Υπουργείο Παιδείας ενσωμάτωσε τις διατάξεις αυτές στο άρθρο 10 του νόμου αρ. 69/2012, Για το προπανεπιστημιακό εκπαιδευτικό σύστημα στην Δημοκρατία της Αλβανίας, η πρώτη παράγραφος του οποίου αναφέρει: «Στα άτομα που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες, δημιουργούνται δυνατότητες για να μάθουν και διδαχτούν στην μητρική τους γλώσσας, την ιστορία και τον πολιτισμό τους, σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών.»

Αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία στη μητρική γλώσσα ενός προγράμματος σπουδών δεν επιτρέπεται να αδιαφορεί ή να παραγκωνίζει την ουσιαστική ιδιότητα του μειονοτικού σχολείου, που είναι η εθνική ταυτότητα.

Όπως αναφέρθηκε, η αναζήτηση του ρόλου αυτού θα πρέπει να διασφαλιστεί σε πρώτη και βασική φάση στα αναλυτικά προγράμματα των μαθημάτων, όπως της

Γλώσσας, Γενέτειρας, Κοινωνικής, Εικαστικών και Μουσικής Αγωγής κλπ, τα οποία θα υλοποιούνται στα αντίστοιχα βιβλία.

Στο γνωστικό τους αντικείμενο ασφαλώς και θα περιλαμβάνονται και γνώσεις για τη χώρα και τον πολιτισμό της, μέλη της οποίας είναι και οι μαθητές ελληνικής καταγωγής.

Και επειδή η τελευταία παράγραφος του άρθρου 10 του νόμου αρ. 69/2012, Για το προπανεπιστημιακό εκπαιδευτικό σύστημα στην Δημοκρατία της Αλβανίας, σημειώνει ότι «τα προγράμματα σπουδών, καθώς και οι συσχετισμοί χρήσης της μητρικής και επίσημης γλώσσας στην εκπαιδευτική διαδικασία ορίζονται με ξεχωριστές νομικές διατάξεις του Υπουργού», είναι πλέον καιρός να καταθέσουμε στην Υπουργό τις δικές μας προτάσεις προς την κατεύθυνση αυτή.

Επιβάλλεται ιδιαίτερα η συγκεκριμένη ενέργεια ξεκινώντας και από το γεγονός ότι κατά το προσεχές σχολικό έτος η πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην Αλβανία εισέρχεται σε νέο μεταβατικό στάδιο, σε εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που απαιτούν την ενοποίηση της πρωτοβάθμιας παιδείας ως εθνική παιδεία σε όλα τα εδάφη που κατοικούν Αλβανοί.

Για το σκοπό αυτό προτείνουμε τη σύσταση ομάδας εργασίας, η οποία θα συγκεκριμενοποιήσει τις προτάσεις ανά κάθε επίμαχο μάθημα.

Η έκθεση, μελετήθηκε και συζητήθηκε από κοινού με τους διευθυντές των σχολείων στη μητρική γλώσσα στην Εθνική Ελληνική Μειονότητα και από κοινού με τους καθηγητές του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Αργυροκάστρου, όπως και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, την ενέκριναν με τελική απόφαση να υποβάλλουν αυτή, ως έχει ή τα βασικά συμπεράσματα και προτάσεις, στο Υπουργείο Παιδείας της Αλβανίας και στο Υπουργείο Εξωτερικών και Παιδείας στην Ελλάδα.

Εξ ονόματος της ομάδας εργασίας του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ελληνικού Πολιτισμού,

Ο πρόεδρος
Παναγιώτης Μπάρκας

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

1. Η ιστορική συρρίκνωση των σχολείων και των μαθητών στην μητρική γλώσσα μετά το 1990.

	Αριθμός μαθητών και σχολείων την περίοδο 1991-1999							
έτη	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Αργ/στρο	2137	1617	1490	1292	1077	884	887	780
Δελβινο	2108	-	1248	1054	788	623	318	195
Αγ/ Σαρ.	2189	1533	1449	1093	863	624	658	533
Σύν.μαθ	6434		4187	3439	2728	2131	1863	1508
Συν σχολ	112		84					74

Αριθμός μαθητών και σχολείων

	Έτος 1999 - 2000							Έτος 2001 - 2002						
	Σύνολο σχολείων		Σύνολο μαθητών					Σύνολο σχολείων		Σύνολο μαθητών				
	Δημ+8- γρ	λυκ	Δημ.	8-γρο	λυκε	συνολ	Αλβ μαθ	Δημ+8- γρ	λυκ	Δημ.	8-γρο	λυκε	συνολ	Αλβ μαθ
Αργ/στρο	32	3	323	322	142	787	18	23	3	226	317	204	710	55
Δέλ/νο	13	-	110	85	-	195	97	13	-	83	72	-	155	115
Αγ.Σαρ	24	2	256	224	101	582	130	21	2	188	219	92	499	187

	Έτος 2002-2003							Έτος 2005 - 2006						
	Σύνολο σχολείων		Σύνολο μαθητών					Σχολ συνολ.						
	Δημ+8- γρ	λυκ	Δημ.	8-γρο	λυκε	συνολ	Αλβ μαθ	Δημ+8- γρ	λυκ	Δημ.	8-γρο	λυκε	συνολ	Αλβ μαθ
Αργ/στρο	17	3	213	284	167	664	68	14	3	180	221	123	524	69
Δέλ/νο	11	-	83	80	-	163	120	7	-	59	81	-	140	115
Αγ.Σαρ	17	2	179	200	45	424	222	9	1	127	154	30	311	237

Σημείωση: Οι Αλβανοί μαθητές δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο Ελλήνων μαθητών.

Πίνακες. Κατάσταση μαθητών στη σχολική χρονιά 2014-2015

Αριθμός σχολείων και μαθητών I-XII τάξη , νομός Δελβίνου 2014- 15																
Σχολεία/ ταξείς	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σύνολο			
													Δ	Γ	Α	Σ
Π. Δελβίνου	1	1	0	0	2	2	1	0	4				4	7	-	11
Φοινίκη	1	4	2	5	0	7	3	6	8				12	24	-	36
Φοινικη Αλβ	0	0	0	0	0	8	8	13	5				-	34	-	34*
Καραχάτζι /Φ	1	0	0	2	2	0	0	0	0				3	2		5
Μπρεγκασι/Φ	0	2	1	1	1	0	0	0	0				5	-	-	5
Μπρεγκασι/Αλβ	2	5	0	0	1	0	0	0	0				8	-	-	8*
Βριώνι/ Φ	0	1	1	2	1	0	0	0	0				5	-	-	5
Βρυώνι/Αλβ/Φ	0	4	2	3	2	1	1	4	5				11	11		22*
Μπερίμασι/Φ	4	2	9	3	3	0	0	0	0				21	-	-	21

Τσιλίριμι/Φ	6	3	5	4	5	0	0	0	0					23	-	-	23
Κρασιά/Μ	2	1	4	2	2	0	0	0	0					11	-	-	11
Μπίστρισα/Μ	0	0	0	1	0	1	0	0	0					1	1		2
Μπίστρις/ αλβ	1	0	0	2	1	0	0	2	1					4	3		7*
Μεσοπόταμος	2	4	3	4	2	9	5	7	8					15	29	-	44
Μεσ/μος Αλβ														9	4		13
	1	0	2	3	3	1	0	2	1								*
Δροβιανη/Μ	0	0	0	0	1	0	0	0	0					1	-	-	1
Σύνολλο- τάξεις																	18
																	4

Σημείωση: Οι μαθητές των αλβανικών τάξεων δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο των Ελλήνων μαθητών (84 σε πέντε σχολεία)

Αριθμός σχολείων και μαθητών I-XII τάξη , νομός Αγίων Σαράντα 2014- 15																
Σχολεία/ ταξεις	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σύνολο			
													Δ	Γ	Λ	Σ
Π. Α. Σαράντα	19	18	24	23	25	34	28	25	24				109	111	-	220
Λειβαδιάς	2	4	7	6	6	10	7	5	10				25	32	-	57
Δίβρης	1	0	0	0	0	0	1	2	1				2	5		7
Ντερμίσι	2	2	2	3	1								10	-	-	10
Αλύκου	3	3	4	6	0	3	1	2	1				16	7		23
Τσιούκας	2	2	1	2	0								7	-	-	7
Λεσινίτσα	0	1	0	2	0								3			3
Σύνολλο- τάξεις	29	30	38	42	32	47	37	34	36				172	155		327

Σημείωση: Οι μαθητές των αλβανικών τάξεων δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο των Ελλήνων μαθητών

Αριθμός σχολείων και μαθητών I-XII τάξη , νομός Αργυροκάστρου 2014- 15																
Σχολεία/ ταξεις	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σύνολο			
													Δ	Γ	Λ	Σ
Π. Αργυροκ	14	7	6	15	24	21	20	32	38	14	25	36	66	111	75	252
Δερβιτσάνης	10	7	9	9	7	6	12	16	8	3	11	8	41	43	22	106
Γεωργουτσατιού	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-	5	-	5
Γεωργουτσ/αλβ	1	-	1	1	1	-	2	1	2	-	-	-	4	5	-	9
Βουλιαρατιού	3	-	1	1	1	-	3	3	5	21	12	15	6	11	48	65
Πολύτσιανης	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	-	3
Σύνολλο- τάξεις	27	14	16	25	32	29	37	51	55	38	48	59	113	173	145	431

Σημείωση: Οι μαθητές των αλβανικών τάξεων δεν περιλαμβάνονται στο σύνολο των Ελλήνων μαθητών.

2. Αριθμός σχολείων:-Κατάσταση

Στο χώρο της ΕΕΜ λειτουργούν συνολικά 23 σχολεία στη μητρική γλώσσα στο αλβανικό δημόσιο σε τρεις νομούς:

5 (3 λύκεια+ 2 εννιάχρονα) στο Αργυρόκαστρο, **7** (1 λύκειο+ 3 εννιάχρονα+ 3 δημοτικά) στους Αγίους Σαράντα και **11** (3 εννιάχρονα +8 δημοτικά) στο Δέλβινο.

Δημοτικά	Εννιάχρονα	Λύκεια
11 εξαρτημένα	8	4

Νομός Αργυροκάστρου

Αρ.	Σχολείο	I - V	I - IX	I - XII
1	Αργυρόκαστρο			✓
2	Δερβιτσάνη			✓
3	Γεωργουτσάτι		✓	
4	Βουλιάρατι			✓
5	Πολύτσανη		✓	

Νομός Αγίων Σαράντα

Αρ.	Σχολείο	I - V	I - IX	I - XII
1	Αγίοι Σαράντα		✓	
2	Λειβαδιά			✓
3	Δίβρη		✓	
4	Ντερμίσι	✓		
5	Τσούκα	✓		
6	Αλύκο		✓	
7	Λεσινίτσα	✓		

Νομός Δελβίνου

Αρ.	Σχολείο	I - V	I - IX	I - XII
1	Δέλβινο		✓	
2	Φοινίκι		✓	
3	Καραχάτζι	✓		
4	Βρωμερό	✓		
5	Βρυώνι	✓		
6	Κρασιά	✓		
7	Μπίστριτσα	✓		
8	Μεσοπόταμο		✓	
9	Δρόβιανη	✓		
10	Τσλιρίμι	✓		
11	Μπλερίμασι	✓		

Λειτουργούν επίσης αλβανικές τάξεις σε συνολικά σε 10 ελληνικά μειονοτικά σχολεία , (1 στο Αργυρόκαστρο –Γεωργουτσάτι, 5 στο νομό Δελβίνου – Φοινίκη, Μεσοπόταμο, Μπίστριτσα, Μπρέγκασι, Βρυώνι) 4 στο νομό Αγίων Σαράντα (Τσούκα, Αλύκο, Λειβαδιά, Ντερμίσι)

2/1. Κατάσταση σχολικών εγκαταστάσεων

Στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου σχετικά με τις Σχολικές εγκαταστάσεις δόθηκαν οι κάτωθι απαντήσεις:

Νομός Αργυροκάστρου

	Αργυρόκαστρο	Δερβιτσάνη	Γεωργουτσάτι	Βουλιαράτι	Πολύτσανη
Αίθουσες			15		
Συνθήκες			9 ναι	6 καλές	
Ανακαίνιση			2000	2001 σκεπή	
Αιθ. Εκδηλ.			όχι	όχι	
Τουαλέτες			καλές	καλές	
Βιβλιοθήκη			150 βιβλ.	1500 αλ. 620 ελ.	
Μεταφορά			-	καλή	
Θέρμανση			με ξύλα	σόμπες 7 – ξύλα; 2 πετρέλαιο	
Ελλείψεις			εργαστήρι, χάρτες, μέσα	παλιό κτίριο, έχει υγρασία	

Νομός Αγίων Σαράντα

	Αγ. Σαράντα	Λιβαδειά	Αλύκο	Τσούκα	Δίβρη
Αίθουσες	23	10	6	4	
Συνθήκες	5	8	10	4	
Ανακαίνιση	2013 επιδιορθώσεις	2009		2004	
Αιθ. Εκδηλ.	όχι	όχι	όχι	όχι	
Τουαλέτες	όχι καλές	-	καλές	όχι	
Βιβλιοθήκη	ναι δεν έχει ελ. βιβλία	2000	2000	όχι	
Μεταφορά	μόνοι	πρόβλημα	καλή	καλή	
Θέρμανση	ρεύμα	μόνο το δημοτικό με ρεύμα	ρεύμα	ρεύμα	

Ελλείψεις	θρανία, καρέκλες, ντουλάπια, εργαστήρια, πόρτες, παράθυρα, υγρασία, τουαλέτες, βιβλία	θρανία, καρέκλες, έδρες – γραφεία, θέρμανση	-δεν έχουν απαντήσει	τραπέζια για εκπ. ντουλάπια, εποπτικά μέσα, εργαστήρια, βιβλιοθήκη, περίφραξη, τουαλέτες	
-----------	---	---	----------------------	--	--

Νομός Δελβίνου

	Δέλβινο	Μεσοπόταμο	Κρασιά	Μπίστριτσα	Φοινίκι
Αίθουσες	21	6	3	8	6
Συνθήκες	ναι	7	6	7	πρόβλημα
Ανακαίνιση	2012	1993-4	2000	-	-
Αιθ. Εκδηλ.	όχι	όχι	όχι	όχι	όχι
Τουαλέτες	καλές	όχι	καλές	-	όχι
Βιβλιοθήκη	ελάχιστα βιβ.	δεν υπάρχει χώρος ενώ έχουν 480 βιβλία	όχι	ναι 600 βιβλία	όχι
Μεταφορά	καλή	προβληματική	σοβαρό πρόβλημα	σοβαρό πρόβλημα	πρόβλημα
Θέρμανση	ρεύμα	ξύλα, ρεύμα	ρεύμα	ρεύμα	ρεύμα
Ελείψεις	θρανία, καρέκλες, ντουλάπια, εργαστήρια, θερμάστρες, βιβλία για τη βιβλιοθήκη	αίθουσες διδασκαλίας, βιβλιοθήκη, αιθουσα εκδηλώσεων, γήπεδα, εργαστήρια, διδακτικά – εποπτικά μέσα. πίνακες από το 80, τουαλέτες παλιές, υγρασία	εποπτικά μέσα, βιβλιοθήκη, ντουλάπια, τραπέζια, καρέκλες, πίνακες, εποπτικά μέσα.	ντουλάπια, τραπέζια, καρέκλες, πίνακες, εποπτικά μέσα.	ντουλάπια, τραπέζια, καρέκλες, πίνακες, εποπτικά μέσα. καινούριο σχολείο

Οι εκπαιδευτικοί Εκπαιδευτικοί δημοτικού.

Ηλικία δασκάλων (σε ομάδες χρόνων)							
➤ 30	30 -35	35 - 40	40 - 45	45 – 50	50 - 55	55 <	Σύνολο
1	3	1	3	4	4	1	17

Χρόνια εργασίας δασκάλων (σε ομάδες χρόνων)							
➤ 5	5 - 10	10 - 15	15 - 20	20 – 25	25 - 30	30 <	Σύνολο

	4	1	2	2	3	5	17
--	---	---	---	---	---	---	----

Εκπαίδευση δασκάλων										
Πρωτοβάθμια		Δ/βάθμια		Πανεπιστήμιο		Μετ/παιδευση		Μητρ/ή γλ		Σύνολο
Ελλη ν	Αλβ	Ελ ν	Αλ β	Ελλη ν	Αλβ	Ελλη ν	Αλβ	Ελλη ν	Αλ β	
13	4	10	7	9	8	-	-	15	2	

Ταύτιση πτυχίου με τη θέση εργασίας				
Σε σχέση με το αντικ. διδασκαλ			Σε σχέση με τη γλώσσα διδασκαλ	
Εντος αντικειμ	Εκτος αντικειμ	Ταύτιση	Μη ταύτιση	Σύνολο
8	9	10	7	17

Απόσταση θέση εργασίας σε σχέση με τον τόπο κατοικίας				
Στον τόπο κατοικ	➤ 5 χμ	5 - 10 χμ	10 < χμ	Σύνολο
8	2	5	2	17

Ταύτιση πτυχίου με τη θέση εργασίας με όριο ηλικίας τα 35 χρόνια				
Σε σχέση με αντικείμενο διδασκαλίας				
Κάτω των 35 ετών		Άνω των 35 ετών		
εντός	εκτός	εντός	εκτός	
-	4	9	4	
Σε σχέση με τη γλώσσα διδασκαλίας				
Κάτω των 35 ετών		Άνω των 35 ετών		
εντός	εκτός	εντός	εκτός	
4	-	2	11	

Εκπαιδευτικοί 9-χρονου

Ηλικία δασκάλων (σε ομάδες χρόνων)							Σύνολο
➤ 30	30 - 35	35 - 40	40 - 45	45 - 50	50 - 55	55 <	
1	3	7	2	2	3	7	25

Χρόνια εργασίας δασκάλων (σε ομάδες χρόνων)							Σύνολο
➤ 5	5 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 25	25 - 30	30 <	
4	5	2	2	3	1	8	25

Εκπαίδευση δασκάλων										
Πρωτοβάθμια		Δ/βάθμια		Πανεπιστήμιο		Μετ/παιδευση		Μητρ/ή γλ		Σύνολο
Ελλη ν	Αλβ	Ελ ν	Αλ β	Ελλη ν	Αλβ	Ελλη ν	Αλβ	Ελλη ν	Αλ β	
18	7	13	12	10	15	-	-	23	2	25

Ταύτιση πτυχίου με τη θέση εργασίας		
Σε σχέση με αντικειμ διδασκαλ	Σε σχέση με γλώσσα διδασκαλ	

Εντος ειδικότ.	Εκτος ειδικοτ	Ταύτιση	Μη ταύτιση	Σύνολο
18	7	14	11	25

Απόσταση θέση εργασίας σε σχέση με τον τόπο κατοικίας				
Στον τόπο κατοικ	> 5 χμ	5 - 10 χμ	10 < χμ	Σύνολο
10	5	6	4	25

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΑΞΕΙΣ Ι - ΙΧ Έτος 2014 -2015

Αρ.	Μάθημα /ταξεις	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
1	Γλώσσα ελλην	8/7*	6*	5*	4*	4*	4*	4*	4*	3*
2	Αλβ γλώσσα	0/2*	5*	5*	5*	5	4	4	4	4
3	Ξένη γλώσσ Αγγλ	0	0	2	2	2	2	2	2	2
4	Μαθηματικά	5 (μ)	5(μ)	5(μ)	4(μ)	4	4	4	4	4
5	Φυσιογνωστικά	0	0	2 (μ)	3(μ)	2(μ)	0	0	0	0
6	Φυσική	0	0	0	0	0	1	2	2	2
7	Χημεία	0	0	0	0	0	0	1	1	2
8	Βιολογία	0	0	0	0	0	2(μ)	2(μ)	2(μ)	2(μ)
9	Γενέτειρα	0	0	0	0	2*	0	0	0	0
10	Ιστορία	0	0	0	1(μ)	0	2(μ)	2(μ)	2(μ)	2
11	Γεωγραφία	0	0	0	0	0	2(μ)	2(μ)	2(μ)	2
12	Ιστ της Ελλάδας	0	0	0	0	0	0	0	0	1*
13	Γεωγρ Ελλάδας	0	0	0	0	0	0	0	1*	0
14	Κοιν. Αγωγή	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)
15	Εικαστική Αγωγή	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	0
16	Μουσική Αγωγή	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	2(μ)	1(μ)	1(μ)	2(μ)
17	Χειροτεχνία	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	1(μ)	0	0
18	Γυμναστική	3(μ)	3(μ)	3(μ)	3(μ)	3(μ)	6(μ)	6(μ)	6(μ)	6(μ)
19	Ελευθερ. ώρες	1	1	1	1	1	0	0	0	0
20	Πληροφορική	0	0	0	0	0	0	1	1	1
21	Σύνολο	20/21	23	24	24	24	29	31	31	31

Σημείωση: Οι ώρες με αστεράκια (*), δηλώνουν ελληνικά μαθήματα τα εγχειρίδια των οποίων συντάσσονται από μας

Οι ώρες με το σύμβολο (μ) δηλώνουν ελληνικά μαθήματα τα εγχειρίδια των οποίων που μεταφράζονται από τα αλβανικά

Αναλυτικά προγράμματα(ΑΠ)/βιβλία/μέσα

Το μέρος της έρευνας που μελετώ ασχολείται με τα Αναλυτικά Προγράμματα (ΑΠ)/ βιβλία /μέσα και απευθυνόταν σε σύνολο 9 σχολείων και σε 40 συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα:

	Σχολεία	Αρ. Εκπαιδ.
1.	Δερβιτσάνης	7
2.	Γεωργουτσάτες	3
3.	Λειβαδιάς	2
4.	Δελβίνου	2

5.	Αγίων Σαράντα	10
6.	Φοινίκης	5
7.	Μεσοποτάμου	9
8.	Τσούκας	1
9.	Αλίκου	1
	Σύνολο	40

Τα σχολεία ανήκαν στην περιοχή του Αργυροκάστρου, Αγίων Σαράντα και Δελβίνου. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει μια σειρά από θεματικές που αντιπροσωπεύονται η καθεμιά τους από ένα ερώτημα ή μια μικρή ομάδα ερωτημάτων. Ο εκπαιδευτικός πρέπει, δηλαδή, να απαντήσει κάθε φορά ποια γενικότερη και σφαιρική εικόνα έχει από τη διδακτική του εμπειρία πάνω τα αναλυτικά προγράμματα, τα βιβλία και τα μέσα.

I. Ερώτηση: *Υπάρχουν εγχειρίδια για όλα τα μαθήματα που διδάσκετε; Αν όχι ποια λείπουν;*

Με το πρώτο σκέλος της συγκεκριμένης ερώτησης επιδιώκεται να προσδιοριστεί η γενική εντύπωση των εκπαιδευτικών για τα εγχειρίδια των μαθημάτων που διδάσκουν.

Συνολικά: 10 εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά, 27 αρνητικά και 3 δεν απάντησαν καθόλου.

Η ερώτηση αυτή συμπληρώνεται με το δεύτερο μέρος που είναι πιο ειδικό. Οι απαντήσεις όμως των εκπαιδευτικών δεν είναι και τόσο ξεκάθαρες. Ενώ τους ζητήθηκε να απαντήσουν για κάθε μάθημα ξεχωριστά, αυτοί απάντησαν γενικά χωρίς να μας δώσουν διευκρινίσεις. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι έχουμε ελλείψεις στα παρακάτω μαθήματα:

Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή στη II Δημοτικού

Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή, Χειροτεχνία στη III Δημοτικού

Ιχνογραφία, Μουσική, Χειροτεχνία, Ιστορία στη IV Δημοτικού

Ιστορίας, Μουσικής και Φυσικής αγωγής VI.

Γενέτειρα και όλα τα «δευτερεύοντα μαθήματα στις τάξεις V – IX.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα της πρώτης ερώτησης δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

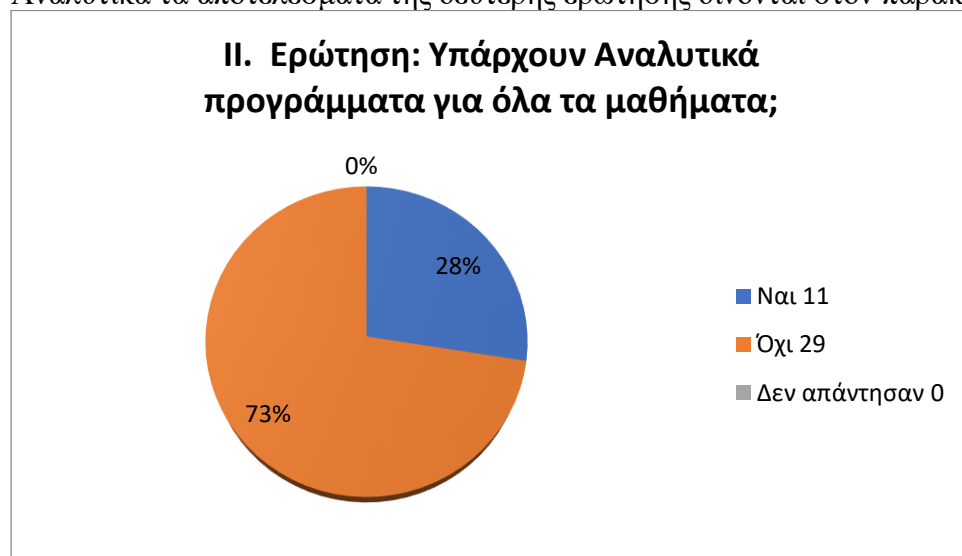
II. Ερώτηση: *Υπάρχουν Αναλυτικά προγράμματα για όλα τα μαθήματα; Αν όχι, ποια λείπουν;*

Με το πρώτο μέρος της παρούσας ερώτησης επιχειρούμε μια πρώτη απεικόνιση και ανίχνευση των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι διδάσκουν τα ελληνόγλωσσα μαθήματα γύρω από τα αναλυτικά προγράμματα. **Συνολικά: 11 εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά και 29 αρνητικά στην ερώτηση αυτή.**

Το δεύτερο σκέλος είναι πιο ειδικό και είχε να κάνει με τα ΑΠ που λείπουν. Οι περισσότεροι από αυτούς που απάντησαν αρνητικά, λένε γενικά πως λείπουν όλα. Λίγοι ήταν αυτοί που απάντησαν συγκεκριμένα. Έτσι από τις λίγες απαντήσεις που διαθέτουμε μπορούμε να πούμε ότι λείπουν:

*Τα ΑΠ της Δευτέρας Δημοτικού,
Γλώσσα, Αλβανικά στη IV Δημοτικού,
Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή της V
Ιστορίας, Γεωγραφίας VI – VIII*

Αναλυτικά τα αποτελέσματα της δεύτερης ερώτησης δίνονται στον παρακάτω πίνακα

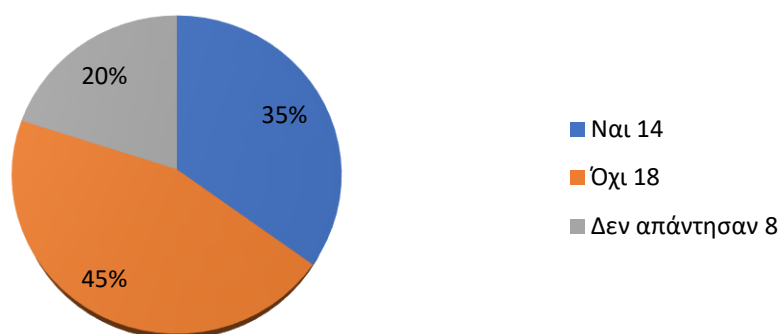
III. Στην ερώτηση: Συμβαδίζουν τα αναλυτικά Προγράμματα με το περιεχόμενο των εγχειριδίων; Αν όχι, τι κυρίως προβλήματα έχουν;

Η ερώτηση διερευνά την εκτίμηση των εκπαιδευτικών για τα ΑΠ και ειδικότερα τον βαθμό στον οποίο η θεματολογία των εγχειριδίων ανταποκρίνονται σ' αυτά. Οι ερωτήσεις απαντήθηκαν είτε με μία καταφατική ή αρνητική απάντηση. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών απάντησε αρνητικά. Από τις απαντήσεις συνάγεται ότι οι ερωτώμενοι στη συντριπτική πλειονότητά τους θεωρούν ότι τα ισχύον ΑΠ δεν συμβαδίζουν με το περιεχόμενο των βιβλίων.

Συνολικά: 14 εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά και 18 αρνητικά και 8 δεν απάντησαν καθόλου στην ερώτηση.

Το δεύτερο σκέλος έχει να κάνει με τα προβλήματα των ΑΠ που δεν συμβαδίζουν με το περιεχόμενο των εγχειριδίων. Δυστυχώς όμως το 95% των εκπαιδευτικών που απάντησαν αρνητικά στην ερώτηση δεν έδωσε καμιά διευκρίνιση. Προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί νιώθουν να έχουν ελλιπή ενημέρωση για όλα τα μέσα της διδασκαλίας. Μόνο δυο δάσκαλοι απάντησαν και συγκεκριμένα είπαν: Ο πρώτος :«Τα αναλυτικά προγράμματα της Ιστορίας και Γεωγραφίας VI – VIII είναι του 2014 ενώ οι μεταφράσεις του 2005». Ενώ ο άλλος απάντησε: « Υπάρχουν μόνο προγράμματα άλλα όχι αναλυτικά και όχι στην ελληνική γλώσσα». Αναλυτικά τα αποτελέσματα της τρίτης ερώτησης δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

III. Στην ερώτηση: Συμβαδίζουν τα αναλυτικά Προγράμματα με το περιεχόμενο των εγχειριδίων;

IV. Ερώτηση: Είστε ευχαριστημένη/ος από το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία των ΑΠ; Για ποιο μάθημα είστε περισσότερο και για ποιο λιγότερο;

Η ερώτηση διερευνά την εκτίμηση των εκπαιδευτικών για το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία των ΑΠ. Οι εκτιμήσεις των δασκάλων στο ζήτημα αυτό δεν είναι ικανοποιητικό. **Συνολικά: 14 εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά, 18 αρνητικά και 8 δεν απάντησαν καθόλου στην ερώτηση.**

Γενικά είναι ευχαριστημένοι από τα μαθήματα:

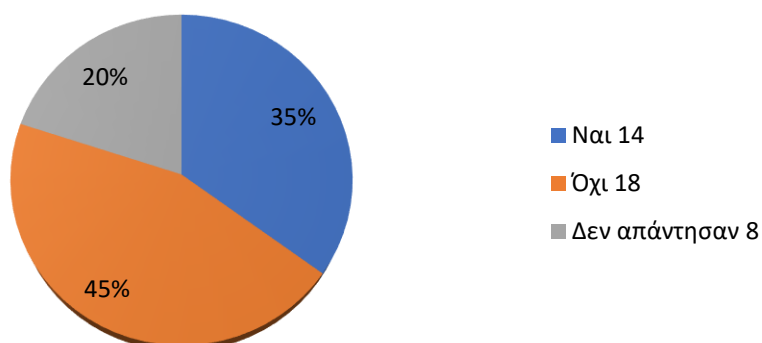
Γλώσσα I – V Ιστορία VII, Γεωγραφία της Ελλάδας, Γεωγραφία VI και VIII, Μαθηματικών και Βιολογίας VI

Λιγότερο ευχαριστημένοι είναι από τα μαθήματα:

Κοιν. Αγωγή VIII, Ιστορία VII και IX, Φυσική και Βιολογία IX, Αλβανικά, Μαθηματικά και Φυσιογνωστικά.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα της ερώτησης δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

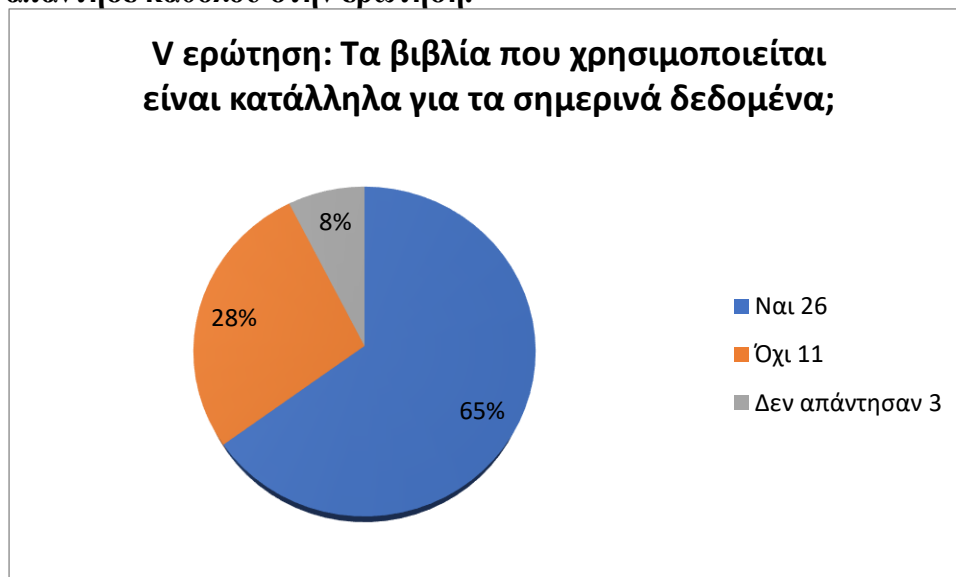
IV. Ερώτηση: Είστε ευχαριστημένη/ος από το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία των ΑΠ;

V ερώτηση: Τα βιβλία που χρησιμοποιείται είναι κατάλληλα για τα σημερινά δεδομένα;

Καθημερινής χρήσης εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι το σχολικό βιβλίο, γνωστό και ως εγχειρίδιο. Η ερώτηση εστιάζει

στον βαθμό στον οποίο η θεματολογία τους ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα των μαθητών και στα σημερινά δεδομένα. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών, τα θέματα που τίγονται στα βιβλία ανταποκρίνονταν ικανοποιητικά στα ενδιαφέροντα του μαθητικού κοινού, όπως αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα. **Συνολικά: 26 εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά, 11 αρνητικά και 3 δεν απάντησε καθόλου στην ερώτηση.**

VI ερώτηση: Ποιο από τα βιβλία θεωρείται καλύτερο και ποιο λιγότερο καλό; Οι εκπαιδευτικοί σύμφωνα με τα σχολεία απάντησαν:

Η συγκεκριμένη ερώτηση εστιάζει επίσης στην αποτίμηση των σχολικών εγχειριδίων από τους εκπαιδευτικούς. Μας ενδιαφέρουν οι απόψεις, στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών σε σχέση με τα βιβλία που χρησιμοποιούν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Από τον τρόπο απάντησης της συγκεκριμένης ερώτησης φαίνεται ότι οι δάσκαλοι είναι διχασμένοι στις απόψεις τους. Κάποιοι πχ θεωρούν καλό το βιβλίο της γλώσσας Ι Δημοτικού και κάποιοι λιγότερο καλό.

Τα βιβλία των μη γλωσσικών μαθημάτων καθώς και των δευτερευόντων είναι αυτά τα οποία συγκέντρωσαν τις περισσότερες αρνητικής χροιάς αναφορές ως υλικό το οποίο βοηθά λίγο τον δάσκαλο, τα παιδιά και γενικά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Συγκεκριμένα:

Θεωρούνται καλύτερα:

Γλώσσα VI , Γλώσσας X, XI και XII ,Μαθηματικά I – III και VII , Γεωγραφία VIII , Γεωγραφίας της Ελλάδας, Αλβανικά Ι δημοτικού,

Λιγότερο καλά:

Εικαστικά VI – VIII, Γλώσσα I και Γλώσσα II και IV, Φυσιογνωστικά III, Αλβανικά δημοτικού και Αλβανικά V, Κοιν.Αγωγή VIII ,Γεωγραφία VI και Βιολογία VI – VII και IX.

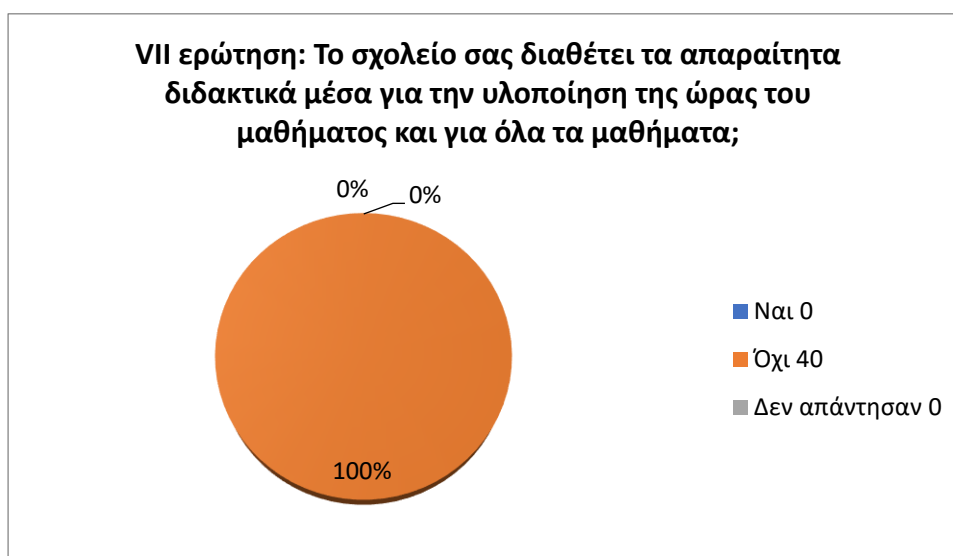
VII ερώτηση: Το σχολείο σας διαθέτει τα απαραίτητα διδακτικά μέσα για την υλοποίηση της ώρας του μαθήματος και για όλα τα μαθήματα; Αν όχι τι μέσα λείπουν και ποια κρίνετε απαραίτητα;

Σε όλα τα σχολεία είχαμε αρνητική απάντηση. Δεν υπάρχουν διδακτικό υλικό. Το υλικό αυτό αφορά και τα γλωσσικά αλλά και τα μη γλωσσικά μαθήματα. Έτσι,

απαντούν ότι η διαθέσιμη υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων δεν επαρκεί καθόλου για την εφαρμογή των προγραμμάτων σπουδών όλων των μαθημάτων. Απουσιάζουν: εικονιζόμενα γράμματα για την Α' Δημοτικού και διάφορες εικόνες για τα παιδιά αυτής της τάξης και των άλλων του δημοτικού, βοηθητικά βιβλία, καρτέλες, κασέτες με ηχητικό υλικό, βιντεοταινίες εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, εργαστήρια φυσικής, χημείας, μέσα για τη διδασκαλία της Ιστορίας και Γεωγραφίας όπως διάφοροι χάρτες, άλμπουμ, υδρόγειος κλπ.

Αρκετά σχολεία έχουν βιβλιοθήκη αλλά είναι πάρα πολύ φτωχή. Δεν υπάρχουν πολλά βιβλία Ελλήνων συγγραφέων εντός και εκτός της χώρας. Στα σχολεία δεν υπάρχει διαδίκτυο για υλοποίηση διαφόρων εργασιών που αναφέρονται στα βιβλία κλπ.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα της ερώτησης δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Το δεύτερο σκέλος της ερώτησης αναφέρεται στο ότι *Αν όχι ποιος είναι ο λόγος που δεν τα έχετε; Ποιος θα μπορούσε να βοηθήσει για την εξασφάλισή τους;*

Τονίζουν ότι δεν έχει ασχοληθεί κανείς σοβαρά και δεν έχει ρωτήσει για τις ανάγκες που υπάρχουν στα σχολεία, ειδικά τα τελευταία χρόνια που δεν έχει επιθεωρητή για την ελληνική γλώσσα. Το ίδιο και για τα σχολικά εγχειρίδια που τα παίρνουν κάθε χρόνο καθυστερημένα. Μόνο το σχολικό έτος 2014 – 2015 τα βιβλία τα πήραν τις πρώτες δέκα μέρες. Αντιπροσωπευτικές είναι οι δηλώσεις που ακολουθούν οι οποίες παρουσιάζουν την αδιαφορία που υπάρχει από όλους τους φορείς.

Μια εκπαιδευτικός που εργάζεται ως δασκάλα για περισσότερα από 10 χρόνια δήλωσε: «Δεν ασχολήθηκε κανείς με τα προβλήματα μας σε σχέση με το σχολείο... Δεν έχουμε που να απευθυνθούμε για τη λύση τους. Χρειαζόμαστε ένα αρμόδιο πρόσωπο στη Διεύθυνση Παιδείας για να ασχολείται με τα θέματά μας» (Μ. Μούκα από το σχολείο των Αγ. Σαράντα).

Γενικά αναφέρουν ότι πρώτα πρέπει το αλβανικό κράτος, το Υπουργείο Παιδείας της Αλβανίας, η Διεύθυνση Παιδείας, τα Δημαρχεία και μετά η Ελλάδα (Υπουργείο Παιδείας και Προξενείο) ή και διάφοροι τομείς του επιχειρηματικού τομέα να βοηθήσουν σε διδακτικό υλικό και βιβλία.

Συμπεράσματα:

Με την παρούσα έρευνα επιχειρούμε μια πρώτη απεικόνιση και ανίχνευση των απόψεων που έχουν οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι διδάσκουν τα ελληνόγλωσσα μαθήματα σε όλες τις βαθμίδες της ελληνικής μειονοτικής εκπαίδευσης γύρω από τα υπάρχοντα

Αναλυτικά Προγράμματα, το περιεχόμενο των διδακτικών εγχειριδίων και την υλικοτεχνική υποδομή του κάθε σχολείου και τους παράγοντες που δυσχεραίνουν το εκπαιδευτικό έργο. Συγκεκριμένα, έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν τα στάδια ανησυχιών στα οποία βρίσκονται τα σχολεία μας σήμερα και να δοθούν ερμηνείες για τους λόγους που οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν τις ανησυχίες αυτές. Σκοπός της έρευνας δεν ήταν μόνο η αναζήτηση της γνώσης γύρω από τα προβλήματα που υπάρχουν και τις ανησυχίες των εκπαιδευτικών, αλλά και η βαθύτερη κατανόηση των λόγων που τα προκάλεσαν. Δυστυχώς όμως δεν είχαμε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Κάποιοι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν τις ανησυχίες τους για τη κατάσταση που επικρατεί, ενώ άλλοι φαίνεται τα προβλήματα αυτά να μην τους απασχολούν.

Ορισμένες ερωτήσεις δεν απαντήθηκαν επειδή μπορεί κάποιοι εκπαιδευτικοί να θεώρησαν ότι ήταν άστοχες ή διατυπωμένες με εσφαλμένο τρόπο, κάποιοι να μην ήταν σε θέση να απαντήσουν και κάποιοι αδιαφόρησαν. Έτσι πιστεύω (από αυτά που μελέτησα) ότι δεν υπάρχουν, ωστόσο, πραγματικές στατιστικές ενδείξεις που να υποδηλώνουν ότι οι εκπαιδευτικοί μας προβληματίστηκαν για τη σκοπιμότητα του ερωτηματολογίου μας.

Τα αίτια για την κατάσταση αυτή μπορούν ν' αναζητηθούν ευρύτερα στα δομικά προβλήματα της ελληνικής μειονοτικής εκπαίδευσης και την αδιαφορία από τους φορείς που είναι υποχρεωμένοι να κάνουν το παν για τη παιδεία στη μητρική μας γλώσσα.

Υ.Γ Πιο κάτω παραθέτω αναλυτικά τα αποτελέσματα για όλες τις ερωτήσεις ανά σχολείο:

I. Ερώτηση: *Υπάρχουν εγχειρίδια για όλα τα μαθήματα που διδάσκετε; Αν όχι ποια λείπουν;* Οι εκπαιδευτικοί σύμφωνα με τα σχολεία απάντησαν:

1. Δερβιτσάνη

Ναι απάντησε ένας, πέντε όχι και ένας δεν απάντησε καθόλου.

Λείπουν Μουσική, Χειροτεχνία, Ιχνογραφία, Φυσική Αγωγή III

Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή II

Ιχνογραφία, Μουσική Χειροτεχνία, IV

2. Γεωργουτσάτες

Δύο εκπαιδευτικοί απάντησαν «ναι» και ένας «όχι». Αυτός που απάντησε αρνητικά αναφέρθηκε στην έλλειψη των εγχειριδίων της Ιστορίας VI, Μουσικής VI και Φυσικής αγωγής VI.

3. Λειβαδιά

Ο ένας από τους δύο εκπαιδευτικούς του σχολείου που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο και διδάσκει Ιστορία και Γεωγραφία απάντησε θετικά. Η άλλη εκπαιδευτικός που διδάσκει Ελληνική γλώσσα στο Εννιάχρονο και στο Λύκειο καθώς και Ιστορία της Ελλάδας, απάντησε αρνητικά σε όλα διευκρινίζοντας ότι λείπουν βοηθήματα για το δάσκαλο και το μαθητή.

4. Δέλβινο

Και οι δυο εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά. Η δασκάλα του δημοτικού τα συμπλήρωσε όλα με τις ίδιες απαντήσεις. Λείπει η Ιστορία της Τετάρτης, και βοηθήματα της Γλώσσας, Γεωγραφίας και Ιστορίας της V, VI, VII, VIII και IX.

5. Αγίων Σαράντα

Δύο δεν απάντησαν καθόλου σ' αυτή την ερώτηση, ένας «ναι» και 7 απάντησαν ότι δεν υπάρχει κανένα εγχειρίδιο για όλες τις ύλες.

6. Φοινίκη

Και οι 5 εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά. Λείπουν Ιστορία, Γενέτειρα, Χειροτεχνία. (Ένας από αυτούς στην ίδια ερώτηση απάντησε ότι λείπουν εποπτικά μέσα και ο άλλος χωρίς διευκρινίσεις απάντησε ότι «υπάρχει έλλειψη σε όλες τις ύλες»).

7. Μεσοποτάμου

Από τους 9 εκπαιδευτικούς 4 απάντησαν θετικά και 5 αρνητικά. Λείπει η Ιστορία στο δημοτικό, η Ιστορία της VII, δυο απάντησαν «όλα τα δευτερεύοντα» και ένας απάντησε ότι λείπουν εποπτικά μέσα.

8. Τσούκα

Η εκπαιδευτικός απάντησε αρνητικά. Λείπουν τα εγχειρίδια Γλώσσας, Μαθηματικών, Ιστορίας και Φυσιογνωσίας του δημοτικού χωρίς να διευκρινίσει ποιας τάξης.

9. Αλίκου

Η εκπαιδευτικός απάντησε θετικά και στα τρία φυλλάδια.

II. Ερώτηση: *Υπάρχουν Αναλυτικά προγράμματα για όλα τα μαθήματα; Αν όχι, ποια λείπουν;* απάντησαν:

1. Δερβιτσάνης

Ναι 2, Όχι 5

Λείπουν Ιχνογραφία, Μουσική, Φυσική Αγωγή V, στη II δημοτικού όλα και στη IV Γλώσσα, Αλβανικά.

2. Γεωργουτσάτες

Και οι τρεις απάντησαν θετικά.

3. Λειβαδιά

Ο ένας από τους δύο εκπαιδευτικούς του σχολείου που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο απάντησε θετικά. Η άλλη εκπαιδευτικός απάντησε αρνητικά σε όλα τα μαθήματα που διδάσκει.

4. Δέλβινο

Και οι δυο εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά. Η δασκάλα του δημοτικού τα συμπλήρωσε όλα με τις ίδιες απαντήσεις («Λείπουν σχεδόν όλα εκτός από της Γλώσσας»).

5. Αγίων Σαράντα

Επτά απάντησαν αρνητικά και τρεις θετικά (Ιστορία, Γεωγραφία, Μαθηματικά, Βιολογία, Χημεία).

6. Φοινίκη

Και οι 5 εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά. Λείπουν τα αναλυτικά προγράμματα σε όλα τα μαθήματα. Μία σε αυτή την ερώτηση απάντησε ότι «λείπει το βιβλίο του δασκάλου».

7. Μεσοποτάμου

Και οι 9 εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά. Λείπουν όλα τα αναλυτικά προγράμματα. Δυο από αυτές απάντησαν ότι τα μεταφράζουν από τα αλβανικά.

8. Τσούκα

Η εκπαιδευτικός απάντησε θετικά.

9. Αλίκου

Η εκπαιδευτικός απάντησε θετικά και στα τρία φυλλάδια.

III. Ερώτηση: Συμβαδίζουν τα αναλυτικά Προγράμματα με το περιεχόμενο των εγχειριδίων; Αν όχι, τι κυρίως προβλήματα έχουν; Απάντησαν:

1. Δερβιτσάνη
Ναι 2, Όχι 4, δεν απάντησε 1
2. Γεωργουτσάτες

Και οι τρεις απάντησαν θετικά.

3. Λειβαδιά

Ο ένας από τους δύο εκπαιδευτικούς του σχολείου που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο απάντησε θετικά. Η άλλη εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση.

4. Δέλβινο

Η δασκάλα του δημοτικού απάντησε θετικά ενώ η δασκάλα της V, VI, VII, VIII και IX τάξης αρνητικά. Συγκεκριμένα «δεν έχουμε αναλυτικά προγράμματα όποτε δεν μπορούμε να δώσουμε σαφή απάντηση».

5. Αγίων Σαράντα

Επτά απάντησαν αρνητικά (χωρίς κανένας να διευκρινίσει τα προβλήματα) και τρεις θετικά.

6. Φοινίκη

Τέσσερις εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά. Ο ένας από αυτούς διευκρίνισε ότι τα ΑΠ για τα μαθήματα της Ιστορίας και Γεωγραφίας είναι του 2014 ενώ οι μεταφράσεις του 2005. Μία εκπαιδευτικός απάντησε θετικά.

7. Μεσοποτάμου

Πέντε εκπαιδευτικοί δεν απάντησαν καθόλου σ' αυτή την ερώτηση, τρεις θετικά και ένας αρνητικά διευκρινίζοντας ότι «υπάρχουν μόνο προγράμματα αλλά όχι αναλυτικά και όχι στην ελληνική γλώσσα».

8. Τσούκα

Η εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση.

9. Αλίκου

Η εκπαιδευτικός απάντησε αρνητικά και στα τρία φυλλάδια χωρίς όμως να διευκρινίσει την απάντησή της.

IV. Ερώτηση : *Είστε ευχαριστημένη/ος από το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία των ΑΠ; Για ποιο μάθημα είστε περισσότερο και για ποιο λιγότερο;* Οι εκπαιδευτικοί σύμφωνα με τα σχολεία απάντησαν:

1. Δερβιτσάνη

Ναι 2, Όχι 5,

Ευχαριστημένοι με την Ιστορία VII, Γεωγραφία VIII

Λιγότερο με την Κοιν. Αγωγή VIII

2. Γεωργουτσάτες

Μία εκπαιδευτικός απάντησε αρνητικά και οι άλλοι δυο θετικά. Περισσότερο ευχαριστημένοι είναι με τα μαθήματα της Γεωγραφίας VI, Γλώσσας VI, Μαθηματικών και Βιολογίας VI και λιγότερο με την Ιστορία VI, Φυσική και Βιολογία IX.

3. Λειβαδιά

Ο ένας από τους δύο εκπαιδευτικούς του σχολείου που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο απάντησε θετικά χωρίς όμως να δώσει στοιχεία για το δεύτερο σκέλος. Η άλλη εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση.

4. Δέλβινο

Η δασκάλα του δημοτικού απάντησε θετικά. Ευχαριστημένη είναι με το μάθημα της Γλώσσας I – V πιο λιγότερο με τα Μαθηματικά III. Η δασκάλα της V, VI, VII, VIII και IX τάξης απάντησε αρνητικά χωρίς να απαντήσει στο δεύτερο σκέλος της ερώτησης.

5. Αγίων Σαράντα

Τρεις εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά, πέντε αρνητικά και δυο δεν απάντησαν καθόλου σ' αυτή την ερώτηση. Ευχαριστημένοι είναι με τα μαθήματα της Βιολογίας, Γεωγραφίας, Γλώσσας και λιγότερο με τα Αλβανικά, Μαθηματικά και Φυσιογνωστικά.

6. Φοινίκη

Τρεις εκπαιδευτικοί απάντησαν αρνητικά και δυο θετικά. Ευχαριστημένοι είναι με τα μαθήματα της Βιολογίας, Γεωγραφίας, Γλώσσας και Μαθηματικών και λιγότερο με τα Αλβανικά, την Ιστορία και τη Χημεία.

7. Μεσοποτάμου

Τέσσερις εκπαιδευτικοί δεν απάντησαν καθόλου σ' αυτή την ερώτηση, τρεις αρνητικά και δυο θετικά. Ευχαριστημένοι είναι με τα μαθήματα της Γεωγραφίας της Ελλάδας, Φυσικής και λιγότερο με τα Μαθηματικά, την Ιστορία IX τάξης και όλα τα μαθήματα στην ελληνική γλώσσα.

8. Τσούκα

Η εκπαιδευτικός απάντησε θετικά σ' αυτή την ερώτηση. Ευχαριστημένη είναι με το μάθημα της Γλώσσας και των Μαθηματικών και λιγότερο με την Ιστορία.

9. Αλίκου

Η εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση.

V ερώτηση: Τα βιβλία που χρησιμοποιείται είναι κατάλληλα για τα σημερινά δεδομένα;

Οι εκπαιδευτικοί σύμφωνα με τα σχολεία απάντησαν:

1. Δερβιτσάνη
Θετικά δεν απάντησε κανένας, αρνητικά 5, δεν απάντησαν 2.
2. Γεωργουτσάτες

Και οι τρεις απάντησαν θετικά.

3. Λειβαδιά

Οι δυο εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά.

4. Δέλβινο

Οι δυο εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά.

5. Αγίων Σαράντα

Εννέα απάντησαν θετικά και μόνο ένας αρνητικά.

6. Φοινίκη

Τρεις εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά και δυο αρνητικά.

7. Μεσοποτάμου

Έξι εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά και τρεις αρνητικά.

8. Τσούκα

Η εκπαιδευτικός απάντησε θετικά σ' αυτή την ερώτηση.

9. Αλίκου

Η εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση.

VI Ερώτηση: Ποιο από τα βιβλία θεωρείται καλύτερο και ποιο λιγότερο καλό; Οι εκπαιδευτικοί σύμφωνα με τα σχολεία απάντησαν:

1. Δερβιτσάνη

Καλύτερα:

Τα Αλβανικά I δημοτικού, Γλώσσα III, Μαθηματικά IV και V, Μαθηματικά II, Γεωγραφία VIII

Λιγότερο καλά:

Εικαστικά VI – VIII, Γλώσσας I, Φυσιογνωστικά III, Αλβανικά V, Γλώσσα II και IV, Κοιν. Αγωγή VIII

2. Γεωργουτσάτες

Μία εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου και οι άλλες δυο θεωρούν καλύτερα τα βιβλία της Γεωγραφίας VI και Βιολογίας VI – VII και λιγότερο καλά της Βιολογίας IX και Κοινωνικής Αγωγής.

3. Λειβαδιά

Ο ένας από τους δύο εκπαιδευτικούς του σχολείου που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση. Η άλλη εκπαιδευτικός

θεωρεί καλύτερα βιβλία της Γλώσσας VI και της Γλώσσας X, XI και XII, και λιγότερο καλό της Γλώσσας IV γιατί «απουσιάζουν τα παραδείγματα και είναι λιγότερο κατανοητό στους μαθητές» .

4. Δέλβινο

Η δασκάλα του δημοτικού πιστεύει πως καλύτερο βιβλίο είναι της Γλώσσας I – V λιγότερο καλό τα Μαθηματικά III. Η δασκάλα της V, VI, VII, VIII και IX τάξης θεωρεί καλύτερα τα βιβλία της Γλώσσας VI, Ιστορίας VIII και Γεωγραφίας VIII και λιγότερο καλά αυτό της Γλώσσας IX, Ιστορίας VII και Γεωγραφίας VI.

5. Αγίων Σαράντα

Τρεις εκπαιδευτικοί δεν απάντησαν καθόλου. Οι άλλοι θεωρούν καλύτερα τα βιβλία της Γλώσσας VI, VII, VIII και IX τάξης, Ιστορίας και λιγότερο καλά αυτά της Ιστορίας και των Φυσιογνωστικών.

6. Φοινίκη

Σ' αυτή την ερώτηση απάντησαν όλοι οι εκπαιδευτικοί χωρίς όμως να μας δώσουν μια σαφή εικόνα αφού μιλάν γενικά. Έτσι θεωρούν καλύτερα βιβλία αυτά της Βιολογίας VIII, Γεωγραφίας, Μαθηματικών και λιγότερο καλά της Βιολογίας VII, Φυσιογνωστικών και Ιστορίας.

7. Μεσοποτάμου

Θεωρούν καλύτερα της Γλώσσας «Όμηρος», Βιολογίας VI, Μαθηματικών VII, Μαθηματικών I – II και της Γεωγραφίας της Ελλάδας και λιγότερο καλά της Ιστορίας, Μαθηματικών Βιολογίας IX , Μαθηματικών IX , Μαθηματικών III και IV, και τα Αλβανικά για όλες τις τάξεις του δημοτικού.

8. Τσούκα

Η εκπαιδευτικός πιστεύει πως καλύτερα είναι τα βιβλία της Γλώσσας για όλες τις τάξεις του δημοτικού και τα Φυσιογνωστικά και λιγότερο καλά τα βιβλία των Μαθηματικών.

9. Αλίκου

Η εκπαιδευτικός δεν απάντησε καθόλου σ' αυτή την ερώτηση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

❖ Είναι συνολικά 195 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια	
Δημοτικά & 9-χρονα Σχολεία	Μεσοποτάμου, Φοινίκης, Αλύκου, Λιβαδειάς, Δίβρης, Αγίων Σαράντα, Δελβίνου, Κρασιάς, Τσούκας, Μπίστριτσας Βρομερού, Βουλιाराτίου, Γεωργουτσατιού, Δερβιτσάνης.
Ονομασίες Μαθημάτων	Γλώσσα (I-V, VI-IX), Ιστορία (IV-V, VI-IX), Βιολογία (VI-IX), Γεωγραφία (VI-VIII), Κοινωνική αγωγή (I-IV,VI-IX), Πολιτική αγωγή (VI-IX), Γενέτειρα (IV-V), Τεχνολογία (I-IV, VI-VII), Εικαστικά (I-IV, VI-VIII), Χειροτεχνία (II), Μαθηματικά (I-V), Φυσιογνωστικά (III-IV-V), Μουσική (I-IX)

- ❖ Στην αξιολόγηση αυτή αναφέρονται πληροφορίες σχετικά με τα Αναλυτικά Προγράμματα για τα 13 μαθήματα: **Γλώσσα, Ιστορία/Ιστορία της Ελλάδας,**

Βιολογία, Γεωγραφία, Κοινωνική αγωγή, Πολιτική αγωγή, Γενέτειρα, Τεχνολογία, Εικαστικά, Χειροτεχνία, Μαθηματικά, Φυσιογνωστικά, Μουσική που διδάσκονται στα Δημοτικά και 9-χρονα ελληνικά σχολεία στο χώρο μας. (1^η-9^η τάξη)

Πρόκειται για 193 ερωτηματολόγια των μαθημάτων: γλώσσα, ιστορία/ιστορία της Ελλάδας, βιολογία, γεωγραφία, κοινωνική αγωγή, γενέτειρα, τεχνολογία, εικαστικά, μαθηματικά, φυσιογνωστικά, μουσική και **2 ερωτηματολόγια των μαθημάτων:** πολιτική αγωγή και χειροτεχνία. (Ένα μοναδικό ερωτηματολόγιο για το μάθημα της **πολιτικής αγωγής**, καθώς και για το μάθημα της **χειροτεχνίας**, δεν μπορεί να αποτελέσει αντιπροσωπευτικό δείγμα για ένα ασφαλές, έγκυρο και αντικειμενικό συμπέρασμα/αποτέλεσμα στην έρευνα αυτή.)

Όσον αφορά τα αναλυτικά προγράμματα:

1. Είναι αρκετές οι ώρες που διαθέτει το πρόγραμμα;
Οι ώρες που διαθέτει το αναλυτικό πρόγραμμα είναι αρκετά ικανοποιητικές για το μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της κοινωνικής αγωγής, της γενέτειρας, της τεχνολογίας, των μαθηματικών, της φυσιογνωσίας και της μουσικής ενώ ικανοποιητικές είναι οι ώρες που διαθέτει το αναλυτικό πρόγραμμα στο μάθημα των εικαστικών.
2. Η διδακτέα ύλη είναι ανάλογη προς την ηλικία των παιδιών;
Η διδακτέα ύλη είναι ανάλογη προς την ηλικία των παιδιών σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της γενέτειρας, των μαθηματικών και της μουσικής ενώ σε ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της κοινωνικής αγωγής, της τεχνολογίας, των εικαστικών και της φυσιογνωσίας.
3. Ο τρόπος κατανομής της ύλης είναι κατάλληλος;
Ο τρόπος κατανομής της ύλης είναι κατάλληλος και σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της γενέτειρας, των μαθηματικών και της μουσικής ενώ σε ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας (vi-ix), κοινωνικής αγωγής, της τεχνολογίας, των εικαστικών και της φυσιογνωσίας.
4. Αναφέρονται στο ΑΠ οι στόχοι και οι επιδιώξεις του μαθήματος;
Οι στόχοι και οι επιδιώξεις του μαθήματος αναφέρονται στο ΑΠ σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γενέτειρας, των μαθηματικών και της μουσικής ενώ σε ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας (vi-ix), της γεωγραφίας, της κοινωνικής αγωγής, της τεχνολογίας, των εικαστικών και της φυσιογνωσίας.
5. Μαθαίνουν τα παιδιά αυτά που πρέπει σε αυτή την ύλη;

Τα παιδιά μαθαίνουν αυτά που πρέπει στην ύλη σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γενέτειρας, της τεχνολογίας, των μαθηματικών και της μουσικής ενώ σε ικανοποιητικό βαθμό στο μάθημα της γλώσσας (vi-ix), της γεωγραφίας, της κοινωνικής αγωγής, των εικαστικών και της φυσιογνωσίας.

6^η- Δεν υπάρχει Αναλυτικό Πρόγραμμα για το μάθημα της γλώσσας (i-iv),(vi-ix), της ιστορίας, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της πολιτικής αγωγής, της τεχνολογίας και των εικαστικών.

Το αναλυτικό πρόγραμμα στο μάθημα της **χειροτεχνίας** είναι κατάλληλο.

Όσον αφορά το μάθημα της **γλώσσας (I-IV)** θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα εξής:

- πιο κατάλληλα κείμενα για την ηλικία των παιδιών
- πιο πολλές οι ασκήσεις εργασίας
- να υπάρχουν συγκεκριμένοι στόχοι
- κατανοητή γλώσσα / εμπλουτισμένο λεξιλόγιο
- κατάλληλες εικόνες
- τετράδια εργασιών

Όσον αφορά το μάθημα της **γλώσσας (VI-IX)** θα πρέπει:

Να υπάρχουν περισσότερα κείμενα Ελλήνων συγγραφέων εντός και εκτός χώρας. Να υπάρχει αναλογία ανάμεσα στην αλβανική & ελληνική λογοτεχνία. Η έκθεση να διδάσκεται χωρία από τη γλώσσα, όπως διδάσκεται στην Ελλάδα. Να υπάρχουν περισσότερες ώρες διδασκαλίας, παραπάνω συντακτικό, ορθογραφία, ελεύθερες ώρες, καθώς, και θέματα εκθέσεων.

Όσον αφορά το μάθημα της **ιστορίας** θα πρέπει:

Ολόκληρο το πρόγραμμα να συμπίπτει με το βιβλίο και να υπάρχει ΑΠ στο μάθημα ιστορία (i-iv). Να υπάρχουν περισσότερες ελεύθερες ώρες και να αναφέρονται οι στόχοι των μαθημάτων στο μάθημα της ιστορίας (vi-ix).

Όσον αφορά το μάθημα της **κοινωνικής αγωγής** θα πρέπει:

Να αλλάξουν τα αναλυτικά προγράμματα και να ανανεωθούν τα θέματα (vi,vii,viii). Δεν υπάρχουν ΑΠ για τις τάξεις 1-4. Να υπάρχουν περισσότερες πρακτικές εργασίες (Α΄ και Γ΄ δημοτικού). Περισσότερα θέματα για τη γενέτειρα (Β΄ δημοτικού).

Όσον αφορά το μάθημα της **γενέτειρας** θα πρέπει να αποφεύγονται:

Κείμενα ακατανόητα χωρίς ιστορικό υπόβαθρο και οι μεταφράσεις με πολλές ανακρίβειες.

Όσον αφορά το μάθημα των **μαθηματικών** θα πρέπει:

Να αναφέρονται οι στόχοι. Περισσότερες ώρες στην πρόσθεση και αφαίρεση εντός της δεκάδας (Μαθ. Α΄ δημοτικού). Περισσότερες ώρες στον πολλαπλασιασμό (Μαθ. Β΄ δημοτικού). Περισσότερες ασκήσεις, προβλήματα, γεωμετρία (μαθ. Γ΄ δημοτ.). Τα μαθήματα της Ε΄ δημοτικού να διδάσκονται στα ελληνικά.

Όσον αφορά το μάθημα της **φυσιογνωσίας** θα πρέπει:

Να έχει ώρες για πραχτική και πειράματα, καθώς και αρκετές ελεύθερες ώρες.

Όσον αφορά το μάθημα της **μουσικής** θα πρέπει:

Να υπάρχουν αναλυτικά προγράμματα γιατί δεν υπάρχουν ΑΠ για τις τάξεις 1-4 και 6-9. Να υπάρχει βιβλίο για το δάσκαλο. Να υπάρχουν περισσότερα ελληνικά τραγούδια και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

7^η- Τα θέματα των αναλυτικών προγραμμάτων δεν ταυτίζονται πάντοτε με το σχολικό βιβλίο του κάθε μαθήματος. Π.χ. Το βιβλίο της κοινωνικής αγωγής δεν ακολουθεί όλα τα θέματα που παρουσιάζονται στο Α.Π.

Όσον αφορά το μάθημα της **γλώσσας** (i-iv) οι εκπαιδευτικοί τονίζουν πως δεν υπάρχει μεθοδική για τα μαθήματα και πως χρειάζονται:

- πιο πολλές ώρες γραμματικής
- να υπάρχουν βιογραφικά για τους συγγραφείς των κειμένων
- να μην υπάρχουν μεταφρασμένα κείμενα από την αλβανική γλώσσα

Όσον αφορά το μάθημα της **γλώσσας** (vi-ix) θα πρέπει:

Να μην υπάρχουν ορθογραφικά και τυπογραφικά λάθη. Η έκθεση να διδάσκεται σε ξεχωριστή ώρα/κεφάλαιο/ενότητα και να προστεθούν παραπάνω ώρες έκφρασης – έκθεσης. Να υπάρχει σωστή διανομή της θεωρητικής ύλης από την 6-9^η τάξη. Τα ανώμαλα ουσιαστικά να γίνουν πιο σαφή γιατί δεν παρουσιάζονται ξεκάθαρα στο μάθημα/βιβλίο της γλώσσας της VI τάξης. Να υπάρχουν βοηθητικά βιβλία για το μαθητή και το δάσκαλο. Τα ανώμαλα ουσιαστικά, ανώμαλα ρήματα και ανώμαλα επίθετα να διδάσκονται σε περισσότερες ώρες στο μάθημα της γλώσσας στην VIII τάξη, καθώς, και η ενότητα των ρημάτων να είναι πιο αναπτυγμένη στο μάθημα της τάξης αυτής.

Όσον αφορά το μάθημα της **ιστορίας** (i-iv) οι εκπαιδευτικοί δεν απάντησαν στο ερώτημα αυτό ενώ στο μάθημα ιστορία (vi-ix) οι ώρες της ύλης θα πρέπει να αυξηθούν διότι είναι ελάχιστες και η ύλη να συνοδεύεται με σύγχρονα γεγονότα και με εποπτικά μέσα.

Όσον αφορά το μάθημα της **κοινωνικής αγωγής** θα πρέπει να υπάρχουν: Περισσότερα εποπτικά μέσα.

Όσον αφορά το μάθημα της **γενέτειρας** θα πρέπει:

Η γενέτειρα της Ε΄ τάξης να υπάρχει στα ελληνικά. Να μην θεωρείται το αλβανικό έθνος ως μητρικό αλλά το ελληνικό. Ο μαθητής να μαθαίνει για την εξέλιξη της δικιάς του ελληνικής κοινωνίας.

Όσον αφορά το μάθημα των **μαθηματικών** θα πρέπει:

Η ύλη να είναι πιο απλή και κατανοητή από το μαθητή. Πιο αναλυτική η πράξη της διαίρεσης (Γ΄ τάξη). Πολλά λάθη στην εκτύπωση των βιβλίων.

Όσον αφορά το μάθημα της **φυσιογνωσίας** θα πρέπει:

Τα θέματα να είναι εμπλουτισμένα με τις κατάλληλες εικόνες και παραστάσεις. Οι εικονογραφήσεις και η επεξήγηση αυτών να είναι πιο σωστές, καθώς και το βιβλίο του μαθήματος αυτού να είναι συμβατό με το ΑΠ.

Όσον αφορά το μάθημα της **μουσικής** θα πρέπει:

Να υπάρχει ΑΠ και υλικό – τεχνική βάση.

8^η- Όσον αφορά το **βοηθητικό υλικό για τον δάσκαλο δεν υπάρχει** στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της κοινωνικής αγωγής, της πολιτικής αγωγής, της γενέτειρας, της τεχνολογίας, των εικαστικών, της χειροτεχνίας, των μαθηματικών, της φυσιογνωσίας, της μουσικής.

9^η- Οι εκπαιδευτικοί βρίσκουν βοηθήματα (ασκήσεις, επιπλέον πληροφορίες) για την ύλη τους **από βιβλία και από το διαδίκτυο** στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της γενέτειρας, της τεχνολογίας, των εικαστικών, της χειροτεχνίας, των μαθηματικών, της κοινωνικής αγωγής (i-iv), της φυσιογνωσίας, της μουσικής, **μόνον/μονάχα από βιβλία** στο μάθημα της κοινωνικής αγωγής (vi-ix) και **μόνον/μονάχα από το διαδίκτυο** στο μάθημα της πολιτικής αγωγής.

10^η- Οι πλειοψηφία των εκπαιδευτικών απάντησαν πως **πρέπει να αλλάξουν τα αναλυτικά προγράμματα** του μαθήματος της γλώσσας, της ιστορίας, της φυσιογνωσίας, της μουσικής και πως **δεν πρέπει να αλλάξουν τα αναλυτικά προγράμματα** του μαθήματος της βιολογίας, της γεωγραφίας, της κοινωνικής αγωγής, της γενέτειρας, της τεχνολογίας, των εικαστικών, της χειροτεχνίας, των μαθηματικών.

11^η- Όσον αφορά το ζήτημα για το αν θα πρέπει να αλλάξουν τα σχολικά βιβλία που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία ορισμένοι εκπαιδευτικοί απάντησαν πως πρέπει να αλλάξουν τα σχολικά βιβλία που χρησιμοποιούνται στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της βιολογίας, της χειροτεχνίας, των μαθηματικών, της φυσιογνωσίας, της μουσικής και να μην αλλάξουν τα σχολικά βιβλία που χρησιμοποιούνται στο μάθημα της γεωγραφίας, της κοινωνικής αγωγής, της πολιτικής αγωγής, της γενέτειρας, της τεχνολογίας και των εικαστικών.

12^η- Όσον αφορά την βελτίωση των αναλυτικών προγραμμάτων θα πρέπει:

- ✓ Να μειωθούν οι ώρες από το Αναλυτικό Πρόγραμμα κάθε μαθήματος προκειμένου να αποφορτιστεί και να είναι, έτσι, πιο λειτουργικό.
- ✓ Κάθε Αναλυτικό Πρόγραμμα να είναι συγκεκριμένο για κάθε μάθημα.
- ✓ Όσον αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα στο μάθημα της **γλώσσας** (i-iv) θα πρέπει να διαθέτει περισσότερες ώρες γραμματικής, πιο κατανοητά και σύντομα κείμενα, καθώς, και κείμενα ιστορίας και παράδοσης.
- ✓ Στο μάθημα της **γλώσσας** (vi-ix) να υπάρχει ενιαίο βιβλίο από το δημοτικό μέχρι και την 9^η τάξη. Να υπάρχουν ποιοτικά λογοτεχνικά κείμενα και τετράδιο εργασιών για κάθε βιβλίο από την 6^η-9^η τάξη. Να βελτιωθούν όλα τα ελληνικά βιβλία με δομή και περιεχόμενο σύμφωνα με εκείνο του ελληνικού κράτους. Να υπάρχουν θέματα που να σχετίζονται με την ιστορία και τον πολιτισμό μας. Στην 9^η τάξη το μάθημα της γλώσσας αντί για 3 ώρες την εβδομάδα να γίνει 4 ώρες την εβδομάδα. Επίσης στο μάθημα της **γλώσσας** θα πρέπει:
- ✓ Να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην επιλογή των κειμένων και να είναι κατάλληλα για την ηλικία των παιδιών, ακόμη να μην υπάρχουν μεταφρασμένα κείμενα από την αλβανική αλλά γνήσια λογοτεχνικά κείμενα.
- ✓ Να υπάρχουν συγκεκριμένοι στόχοι για την διεξαγωγή του κάθε μαθήματος.
- ✓ Να δοθεί έμφαση στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου.

- ✓ Να υπάρχει κατάλληλη εικονογράφηση η οποία να είναι προσαρμοσμένη με τα κείμενα και το περιεχόμενο του κάθε μαθήματος.
- ✓ Να δίνονται περισσότερες πληροφορίες για τους συγγραφείς των κειμένων.
- ✓ Να υπάρχουν θέματα που να σχετίζονται με την ιστορία και τον πολιτισμό μας.
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα της **ιστορίας** (i-iv) θα πρέπει να υπάρχει βελτίωση προς όλες τις κατευθύνσεις.
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα της **ιστορίας** (VI-IX) να υπάρχει βοηθητικό υλικό, πιο κατανοητές ερωτήσεις και περισσότερες πληροφορίες στα ιστορικά γεγονότα, καθώς και αλλαγές στις ώρες της ύλης.
- ✓ Να καλυφθούν τα κενά και οι ελλείψεις ορισμένων κεφαλαίων, όπως π.χ. στο μάθημα της **βιολογίας**, το κεφάλαιο της κληρονομικότητας των χαρακτηριστικών, της βιόσφαιρας, του περιβάλλοντος και της τροφικής αλυσίδας.
- ✓ Να ενταχθούν περισσότερες ώρες/μαθήματα σε διάφορες ενότητες, όπως π.χ. στο μάθημα της **βιολογίας** στην ενότητα «Η κληρονομικότητα των χαρακτηριστικών».
- ✓ Να απλοποιηθούν ορισμένα κεφάλαια, όπως π.χ. στο μάθημα της **βιολογίας** το κεφάλαιο 7, το νευρικό και το ορμονικό σύστημα.
- ✓ Να βελτιωθεί η ορολογία σε κάθε μάθημα, κυρίως, στο μάθημα της **βιολογίας**.
- ✓ Να εμπλουτιστούν όλα τα μαθήματα με επιπλέον ασκήσεις και ερωτήματα και να αποσαφηνίζονται λεπτομερειακά οι εργασίες που διαθέτουν, κυρίως στο μάθημα της **βιολογίας**.
- ✓ Να υπάρχει διαθέσιμο βοηθητικό υλικό, ώστε η κάθε ύλη να γίνεται περισσότερο κατανοητή, κυρίως, στο μάθημα της **γεωγραφίας**.
- ✓ Να αναβαθμιστεί η περιγραφή/επεξήγηση/ερμηνεία των μαθημάτων στο μάθημα της **γεωγραφίας**.
- ✓ Να είναι σχετικά πρόσφατες οι εκδόσεις των βιβλίων, όπως π.χ. του βιβλίου της **γεωγραφίας**.
- ✓ Να παρουσιάζονται και να αναφέρονται οι στόχοι του μαθήματος, κυρίως, στο μάθημα της **γεωγραφίας** και της **τεχνολογίας**.
- ✓ Να βελτιωθεί η κατανομή της ύλης του μαθήματος της **γεωγραφίας** και να συνοδεύεται από ασκήσεις και άτλαντες.
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα της **κοινωνικής αγωγής** (i-iv) να υπάρχει χώρος για βελτίωση προς όλες τις κατευθύνσεις, τα κείμενα για τη γενέτειρα να είναι εικονογραφημένα και οι ελεύθερες ώρες να έχουν και ένα θέμα.
- ✓ Να μειωθεί ο όγκος των γνώσεων και να επανεξεταστεί η κατανομή του αναλυτικού προγράμματος της **κοινωνικής αγωγής** (vi-ix).
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα της **γενέτειρας** πρέπει να γίνουν ριζικές αλλαγές στο μάθημα αυτό.
- ✓ Να δοθεί έμφαση και να βελτιωθεί η κατανομή της ύλης προς όλες τις κατευθύνσεις, κυρίως, στο μάθημα της **τεχνολογίας**.
- ✓ Η ύλη να παρουσιάζεται με διάφορα εποπτικά μέσα και να διαθέτει πλούσια εικονογράφηση, κυρίως, στο μάθημα της **τεχνολογίας**.
- ✓ Να συρρικνωθούν τα εκτενή μαθήματα, κυρίως, στο μάθημα της **τεχνολογίας** και να ενταχθούν επιπλέον ενότητες/κεφάλαια που απουσιάζουν είτε δεν διδάσκονται στο μάθημα αυτό.

- ✓ Να μειωθούν οι εργασίες και να προστεθούν διάφορα εκπαιδευτικά υλικά, κυρίως, στο μάθημα της **τεχνολογίας**.
- ✓ Το μάθημα των **εικαστικών** να εμπλουτιστεί με άπλετες εικόνες για τα διάφορα θέματα που πραγματεύεται και να διαθέτει μια ευρύτερη γκάμα/ποικιλία θεμάτων.
- ✓ Για το μάθημα της **χειροτεχνίας** να γραφτεί, οπωσδήποτε, βιβλίο και να συγκεντρωθούν διάφορα άλλα βοηθητικά υλικά που να προσφέρουν ολοκληρωμένες γνώσεις στο αντικείμενο αυτό.
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα των **μαθηματικών** σύμφωνα με την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών υπάρχει χώρος για βελτίωση.
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα της **φυσιογνωσίας** πρέπει να υπάρχει χώρος βελτίωσης προς όλες τις κατευθύνσεις, κυρίως, προς την κατεύθυνση της εξερεύνησης, της παρατηρητικότητας και πραχτικής εξάσκησης.
- ✓ Όσον αφορά το μάθημα της **μουσικής** υπάρχει χώρος για βελτίωση με περισσότερο εξοπλισμό εποπτικών.

Ο Πρόεδρος

Παναγιώτης Μπάρκας

